

**UNIVERZITA KARLOVA
KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA**

Katedra biblických věd a starých jazyků

Iveta Isabela Anderlová

**Misijní rozměr cesty Panny Marie za
Alžbětou**
Lk 1,36-45

Diplomová práce

Vedoucí práce: doc. ThLic. Jaroslav Brož, Th.D.

Praha 2020

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Kolíně dne 13. 9. 2019

Iveta Isabela Anderlová

Bibliografická citace

Misijní rozměr cesty Panny Marie za Alžbětou: LK 1,36-45: diplomová práce/Iveta Isabela Anderlová; vedoucí práce: doc. ThLic. Jaroslav Brož, Th.D.-- Praha, 2020. --63 s.

Anotace

Misijní rozměr cesty Panny Marie za Alžbětou (Lk 1,36-45).

Práce nahlíží na perikopu navštívení Alžběty v Lukášově evangeliu jako předzvěst misijní Ježíšovy cesty po zemi do Božího království. Nejprve se zabývá exegetickou problematikou jednotlivých veršů, které nahlíží u několika exegetů v jejich komentářích a ve výkladových poznámkách v různých překladech Písma svatého. Dále se snaží práce vystihnout téma cesty v Lukášově evangeliu i misijní pohled, jak na cestu Panny Marie za svou příbuznou Alžbětou, tak i na životní cestu každého člověka, která vede do Božího království, o kterém Ježíš Kristus na své cestě do Jeruzaléma u evangelisty Lukáše káže.

Práce se snaží vystihnout potřebné vlastnosti misionářů, které se dají rozpoznat v perikopě právě u Panny Marie na cestě za Alžbětou. V práci není opomíjena ani samotná Alžběta jako osoba, ke které byla vyslána Panna Maria jako misionářka. Sama Alžběta ukazuje úkol a poslání samotného misionáře, který má nejen druhým přinést Krista a ukázat na Něj, ale má za úkol umožnit tomu, ke kterému je poslán, vyznat svou víru a projevit svou zbožnost.

Klíčová slova

Panna Maria, Alžběta, misie, cesta, Ježíš Kristus, navštívení, misionář, poslání

Abstract

Missionary aspects of the Visitation of Virgin Mary to Elisabeth (Luke 1:36-45).

This work deals with the pericope "Visitation of Elizabeth" in the Gospel of Luke as the precursor of Jesus' missionary journey through the earth into the Kingdom of God. First the exegetical issues of individual verses are described followed by commentaries and interpretative notes of several exegetes using various translations of the Sacred Scripture. Next subject is the journey, as described in Luke's gospel, as well as the missionary view of the journey of the Virgin Mary to visit his relative Elizabeth, as well

as the life journey of every man which leads to the Kingdom of God, which is a theme of Jesus Christ's preaching on his way to Jerusalem (Gospel of Luke).

The work attempts to capture the necessary features of missionaries that can be identified in the pericope of the Virgin Mary on the road to Elizabeth. Elizabeth herself, as the person to whom the Virgin Mary was sent as a missionary is also an important topic in this work. Elisabeth shows the task and mission of the missionary himself, not only to bring and show Christ to others, but also to enable him to whom he is sent to confess his faith and show his piety.

Keywords

Virgin Mary, Elisabeth, mission, journey, Jesus Christ, visitation, missionary

Počet znaků (včetně mezer): 110.225 znaků

Poděkování

Ráda bych poděkovala rodině, přátelům, kněžím, řádovým sestrám i bratrům a všem známým, kteří mě podporovali při psaní této práce nejen svým slovem, ale hlavně svou modlitbou.

Největší poděkování si zaslouží vedoucí práce doc. ThLic. Jaroslav Brož, Th.D., který mi velmi pomohl s dodržením linie práce a ukázal mi biblickou práci s Písmem, která je velmi překvapivá a inspirativní pro duchovní život.

Také bych ráda poděkovala knězi Pavlu Schwarzovi, kterého jsem poznala při pobytu na Velehradě v Římě a který byl ochotný se mnou o dané perikopě, jednotlivých verších, slovech a historickém kontextu mluvit a objasnil mi plno věcí a ukázal i jiné pohledy na jeden text Písma.

1. Obsah

1.	Obsah.....	9
2.	Úvod.....	11
3.	Evangelium podle Lukáše	13
3.1	Stručný popis	13
4.	Zvěstování	16
5.	Navštívení Alžběty (Lk 1,36–45).....	19
5.1	Exegeze.....	19
6.	Obraz cesty u Lukáše jako misie.....	35
6.1	Cesta u Lukáše.....	37
6.2	Cesta jako misie.....	39
6.3	Modlitba jako součást cesty.....	40
7.	Misijní rozměr cesty Panny Marie za Alžbětou	47
7.1	Charakteristiky misionáře podle Panny Marie	47
7.2	Misionář podle církve.....	48
7.3	Ženy v Ježíšově misii	50
8.	Závěr	53
9.	Přílohy	56
10.	Seznam použitých zkratk.....	58
10.1	Zkratky knih Starého zákona	58
10.2	Zkratky knih Nového zákona.....	58
10.3	Ostatní zkratky	59
11.	Seznam literatury	60
11.1	Bible, její části a její překlady	60
11.2	Komentáře.....	60
11.3	Papežské dokumenty.....	60
11.4	Ostatní literatura	61
11.5	Internetové odkazy.....	63
11.6	Diplomové práce.....	63

2. Úvod

V duchovním životě uvažujeme o jednotlivých postavách z Písma, tak také jsme chtěli nějak uchopit Pannu Marii a její příbuznou Alžbětu. Hledali jsme tedy v Písmu zmínky o těchto ženách, kterým nejen byla dána veliká milost Boží, ale jsou to ženy, kterým bylo zvěstováno andělem početí dítěte, což je pro ženu naplněním smyslu jejího života. Alžbětě ne přímo, protože bylo zvěstováno jejímu muži Zachariášovi, ale Marii přímo. To však neubírá velikosti zaslíbení, které se Alžbětě dostalo.

Oslovilo nás evangelium sv. Lukáše, který svůj příběh Ježíše Krista začíná vyprávěním o zvěstování početí Jana Křtitele, na tento příběh navazuje zvěstování, které vyposlechla Panna Maria o svém početí Ježíše Krista.

Tato dvě zvěstování evangelista Lukáš propojuje, aby svému čtenáři ukázal, že jednotlivé situace a protagonisté jednotlivých příběhů jsou natolik provázáni, že nejde věci jen tak oddělovat, ale musí se propojovat a čtenář je veden k nahlížení na souvislosti, které využije ve svém duchovním životě. Lukáš tato zvěstování propojil v perikopě navštívení Alžběty (Lk 1,39-45).

Perikopa nás zaujala setkáním žen, které se nesetkávají jen tak, ale evangelista Lukáš obě zvěstování propojuje, aby nám pomohl pochopit smysl jak zvěstování a jejich smyslu pro náš duchovní život, tak i propojení jednotlivých Božích skutků a osob v dějinách spásy i v našem soukromém životě.

Proto bychom rádi nahlédli na perikopu navštívení Alžběty, jak ji různé exegetické komentáře vysvětlují. Zjistili bychom rádi, zda jde pouze o setkání dvou žen, které si jen žensky sdělí a pochlubí se jedna druhé o tom, co se jim zvěstovalo nebo zda nám tímto setkáním chce Lukáš promluvit trochu hlouběji do našeho duchovního života, jelikož jde o závažnější setkání dvou vyvolených žen, které nám pomohou s růstem naší víry v Pána a v jeho působení v našich životech.

Také bychom se rádi podívali u evangelisty Lukáše na jeho oblíbené téma cesta, a zda cestu Panny Marie za Alžbětou můžeme nazvat misií. Její syn Ježíš Kristus je nazýván misionářem Božího království, nepředjímá Panna Maria a tato její cesta za příbuznou Alžbětou misijní poslání jejího syna? Vždyť Panna Maria nesla k Alžbětě již počatého Ježíše ve svém lůně. Můžeme už zde vnímat misijní působení Ježíše Krista i samotné Panny Marie? Můžeme ji nazvat první misionářkou ještě před založením církve?

Může nám a naší misijní cestě, na kterou jsme svátostí křtu vysláni, Panna Maria předat nějaké ctnosti, které nám poslouží při naší cestě do Božího království?

Když se chceme zabývat touto perikopou jako předzvěstí misijního působení samotného Ježíše Krista a jeho učedníka, měli bychom si ujasnit, co termínem misie myslíme a jak misii pojímá církev v jednotlivých dokumentech a jak na misijní poslání nahlíží poslední papežové po 2. vatikánském koncilu.

V Lukášově evangeliu Ježíš opakovaně opouští své učedníky a odchází stranou se modlit (srov. Lk 5,16; 6,12; 9,18; 22,41) i v Getsemanech vyzývá své učedníky (srov. 22,40.46), aby se modlili. Také před rozhodujícími aktivitami svého životního příběhu se modlí (srov. 6,12-13; 9,16; 9,18-20; 9,29; 22,32; 22,39-46). Proto se také v jedné kapitole podíváme, co nám evangelista Lukáš sděluje o modlitbě, její důležitosti a vlastnostech. Souvisí spolu modlitba a cesta v Lukášově evangeliu? Jak nám mohou v modlitbě posloužit verše vybrané perikopy? Podíváme se i na modlitbu během misie Panny Marie za Alžbětou, zda nám o ní evangelista něco píše či sama Panna Maria nám ji nějak sděluje.

Podíváme se i na možnosti, co nám mohou říci jednotlivé verše perikopy při modlitbě v našem životě, zvláště během misie, na kterou nás Pán vysílá.

V práci budeme používat pro označení biblických veršů zkratky používané v Jeruzalémské bibli, kde se používají zkratky podle norem používaných v liturgických knihách. Pro citování veršů, budou-li potřeba, budeme používat Český ekumenický překlad Písma svatého.

3. Evangelium podle Lukáše

3.1 Stručný popis

Lukáš zřejmě patří mezi křesťany druhé generace. Sepsání se datuje až po Pavlově smrti, neboť ve Skutcích apoštolů je již předpokládána jeho smrt (srov. Sk 20,25.38;Sk 21,13). Proto vznik Lukášových spisů se datuje do 80. let 1. století.¹ „...ten, kterého tradičně nazýváme Lukáš, byl řecky vzdělaný křesťan druhé generace, žijící mimo Palestinu.“² V dnešní době bychom rozuměli tomu, že je křesťanem z druhé generace, tak že byl po narození okamžitě pokřtěn svými rodiči. Ale z evangelia z 1. veršů (srov. Lk 1,1-4) vyplývá, že byl zaměřen na křesťany z pohanství tzv. „bohabojné“.³

„Bohabojný“ člověk v té době patřil k vnějšímu okruhu synagogy, byl to člověk, který evidentně rozlišoval farizeje a zákoníky (srov. 11,37-53).⁴

Součástí textu není nadpis s autorovým jménem, s lékařem Lukášem z okruhu sv. Pavla jej ztotožňuje až na konci 2. století Irenej z Lyonu. Bývá ztotožňován s Lukášem z Listu Filemonovi (srov. Flm 24) i s Pavlovým průvodcem (srov. 2 Tim 4,11), který mu posluhoval ve vězení. Lékařské vzdělání je určováno jeho výbornou řečtinou, ve které je napsán původní text. Autor čerpal zřejmě ze dvou hlavních pramenů. Prvním pramenem bylo Markovo evangelium a druhým pramen Q (sbírka Ježíšových výroků).⁵

Lukáš nás svým evangeliem chce přesvědčit o hodnověrnosti křesťanského příběhu. Nezáleží mu na pochopení přesných formulací a jak to říká, ale vede nás k pochopení, proč to říká. S tím souvisí, že hledá a vypráví scény plné vnitřního významu událostí.

Lukáš nám shrnul ve svých dvou dílech, v evangeliu a ve Skutcích apoštolů, příběh Ježíše Krista a počátky církve v jeden obraz a teologicky jej interpretoval svým současníkům.

Své dílo autor věnoval zbožnému Teofilovi (Bohem milovaný)⁶, což zpočátku bylo bráno jako zdvořilostní oslovení osoby, která miluje Boha. Později se biblisté přikláněli

¹ POKORNÝ, Petr. *Vznešený Teofile: (teologie Lukášova evangelia a Skutků apoštolských)*. Třebenice: Mlýn, 1998, s. 10-11.

² POKORNÝ, Petr. *Úvod do Nového zákona*. Praha: Vyšehrad, 1993, s. 121.

³ TICHÝ, Ladislav. *Úvod do Nového zákona*. Svitavy: Trinitas, 2003, s. 94-104.

⁴ POKORNÝ, Petr. *Úvod do Nového zákona*, s. 108-122.

⁵ POKORNÝ, Petr. *Vznešený Teofile*, s. 9-13.

⁶ FAUSTI, Silvano. *Nad evangeliem podle Lukáše: porozumět Božímu slovu*. Praha: Paulínky, 2011, s. 18.

k možnosti, že se jedná o konkrétní osobu, zřejmě patrona, který podporoval uveřejnění Lukášových spisů.⁷

U Lukáše máme obraz Ježíše Krista charakterizován dvěma velkými scénami. První scénou je popis příchodu Krista na svět a druhou scénou popisuje Lukáš Kristův odchod k Otci. Zlomem je verš 9,51. Příchod i Kristův odchod je zahájen odmítnutím ve vesnici, u příchodu není místo v hostinci (srov. Lk 2,7). Při odchodu jej odmítli a vyhnali Samařané z vesnice (srov. 9,52-53).

Lukáš v evangeliu i ve Skutcích apoštolů zmiňuje postavení ženy, nejen zmínkou charakteristik její spirituality ve srovnání s mužskou spiritualitou, ale i úlohu v dějinách spásy i v církvi. Charakteristiky ženské postavy ve vztahu k Bohu jsou podle Lukášova evangelia ženská péče o druhé, něžnost, oddanost svému úkolu, láska k druhým, víra pramenící z hlubokého vnitřního poznání a zakoušení Boha.

V dějinách spásy ukazuje Lukáš důležitost Marie tím, že ji spojuje s novým počátkem, v evangeliu s počátkem spásy a ve Skutcích s počátkem církve a misijního působení, v čemž můžeme v Marii spatřovat novou Evu, jak ji označují někteří církevní otcové. Také Lukáš vyzdvižení Marie vkládá do úst Alžbětě, která pod vedením Ducha Svatého vyřkne prorocká slova o důležitosti Marie v dějinách spásy. Duch Svatý stojí v evangeliu i ve Skutcích apoštolů podobně jako ve spisech sv. Pavla v popředí (srov. Lk 1,15.35.41.67; 2,25-27; 4,1.14.18; 10,21; 11,13; 24,49) společně s vděčností za Boží dobrodiní a s duchovní radostí (srov. Lk 2,10; 10,17; 24,52).

Lukáš sepsal dva počátky, první počátek je zapsán v evangeliu a jedná se o počátek působení Ježíše Krista a ve Skutcích Lukáš zaznamenává počátek církve.⁸ Čtenáře uvádí svým prvním dílem, evangeliem, do osobního vztahu s Ježíšem, ve druhém spisu, ve Skutcích apoštolů, svému čtenáři Lukáš nabízí správnou odpověď na Ježíšovo působení a zvěstování Božího království. Touto odpovědí na Ježíšovo působení na zemi skrze Ducha Svatého nachází Ježíšův učedník v církvi, jejíž počátky Lukáš shrnul ve Skutcích apoštolů.⁹

Lukáš ve svém evangeliu nepracuje pouze s příběhem Ježíše Krista ledabyle, náležitě pracuje s časem. Své evangelium, tedy příběh Ježíše Krista svým vyprávěním časově ohraničuje, nejenže jej zasazuje do historických událostí té doby (srov. 1,5), ale i událostmi Ježíšova života charakterizuje 2. osobu Boží jako putujícího Boha se svým

⁷ POKORNÝ, Petr. *Vznešený Teofile*, s. 8.

⁸ POKORNÝ, Petr. *Úvod do Nového zákona*, s. 108-122.

⁹ POKORNÝ, Petr. *Úvod do Nového zákona*, s. 108-122.

lidem. Lukáš Ježíše jako Boha označuje prorockými slovy Alžběty při setkání s Pannou Marií (srov. Lk 1,43). Ježíšův život Lukáš v evangeliu ohraničuje narozením (srov. 2,1-20) a nanebevstoupením (srov. 24,50-53). Další ukázkou práce s časem můžeme nalézt v Lukášově termínu dnes (sémeron), kterým Lukáš označuje Ježíšovu bezprostřední pozemskou přítomnost.¹⁰

Lukášovo evangelium můžeme rozdělit také od doby veřejného působení Ježíše na tři části podle územního zasazení vyprávění. Začátky příběhu Ježíše jsou v Betlémě, kde se narodil (srov. 2,1-20). Poté v nedalekém Jeruzalémě, když jej po očišťování podle Mojžíšova zákona předvedli Panna Maria a Josef před Hospodina (srov. 2,22). Veřejné působení zahajuje Ježíš na území Galileje (srov. 4,14-15) jako u evangelisty Marka (srov. Mk 1,14). Střední část vyprávění Ježíšova veřejného působení probíhá na cestě z Galileje do Jeruzaléma (srov. 9,51-19,28). Poslední část svého evangelia zasazuje Lukáš opět do Jeruzaléma (srov. 19,41nn).¹¹

Lukáš ve svém evangeliu klade důležité události do Jeruzaléma. Pro Lukáše nejde o bezvýznamné město, ani jej nevyzdvihuje pouze jako město tehdejšího bohoslužebného prostředí. Upřednostněním Jeruzaléma ukazuje na to, že nabídka spásy Ježíšem Kristem je pro všechny, pro učedníky, pro pohany i pro židy, neboť v tehdejší době to bylo město s různorodým typem obyvatelstva. Ale pro Lukáše byla potřeba pro své čtenáře zakotvit víru v Ježíše a Jeho Otce na určité konkrétní území. Což je i pro nás velmi prospěšné, když svou víru určitým způsobem zakotvíme, neměla by být vázaná na území, ale jelikož jsme lidé slabí, potřebujeme ji mít postavenou na pevných základech. Tím by měl být Ježíš Kristus, ale než se ukotvíme v Něm a v Jeho slově, může nám pomoci mít pevné kořeny na území našeho farního společenství.¹²

Lukášovo evangelium nebylo psáno jako misijní spis. Misie a misijní činnost však hraje jak v evangeliu, tak i ve Skutcích apoštolů velmi důležitou roli.¹³ Autor zdůrazňuje misijní rozsah působení apoštolů i věřících. Evangelium je určeno k poučení o věrohodnosti hlášené radostné zvěsti a k prohloubení víry a osobního vztahu s Ježíšem Kristem, Jeho Otcem i Duchem Svatým.

¹⁰ POKORNÝ, Petr. *Úvod do Nového zákona.*, s. 108-122.

¹¹ POKORNÝ, Petr. *Úvod do Nového zákona.*, s. 110.

¹² POKORNÝ, Petr. *Úvod do Nového zákona.*, s. 108-122.

¹³ POKORNÝ, Petr. *Úvod do Nového zákona.*, s. 108-122.

4. Zvěstování

Než začneme rozebírat vybranou perikopu a rozvedeme její misijní rozměr, rádi bychom uvedli ještě pár slov ke zvěstování, neboť u Lukáše na sebe jednotlivé perikopy navazují a Lukáš předpokládá, že o předcházejících událostech víme. Lukáš čtenáři ukazuje, jak spolu události souvisí a jak postupně roste důvěra v Boží působení ve světě a tím i náš osobní vztah k Bohu.

Pro pochopení zázračných událostí, musíme mít povědomí o historické době, v které bylo evangelium psané, neboť v naší době na zázraky, které nejsou vědecky ověřitelné, nevěříme a pochybujeme o nich. Helénistickému čtenáři Lukášova evangelia bylo proroctví o narození Ježíše srozumitelné, neboť byl zvyklý na zázračné události doprovázející narození významných lidí (srov. Sd 13,2-7). Lukášův obraz světa byl zřejmě ovlivněn helénistickou lidovou zbožností. Ve svém druhém spisu, ve Skutcích apoštolů, vypráví o podivuhodném vysvobození ze žaláře (srov. Sk 5,17-20), o zázračných uzdraveních (srov. 4,22), o kříšení mrtvých (srov. 20,9-12), o odolnosti vůči jedu (srov. 22,3-6), o Ježíšově zjeveních v různé podobě (srov. 7,55; 9,5) či o magickém přenášení moci (srov. 5,12; 19,12). To je podobné se skutky apokryfními. Lukášův příběh ve Skutcích apoštolů přes to není vyprávěním příběhu antického bohočlověka.¹⁴ Ale počátek Ježíšova života božským početím je tak výjimečná skutečnost, že i pro lid v helénistické době – pro židy i pohany – nemuselo být snadné ji přijmout a tím ji i pochopit.

Andělovo zvěstování uvedené ve v. 37 Ježíš poněkud upravuje v Lk 18,27. Ve zvěstování se i odráží výrok o narození Izáka neplodné Sáře v Gn 18,14. Je zde poukazováno na Boží moc, která je neomezená a která není ohraničena lidskou představou.

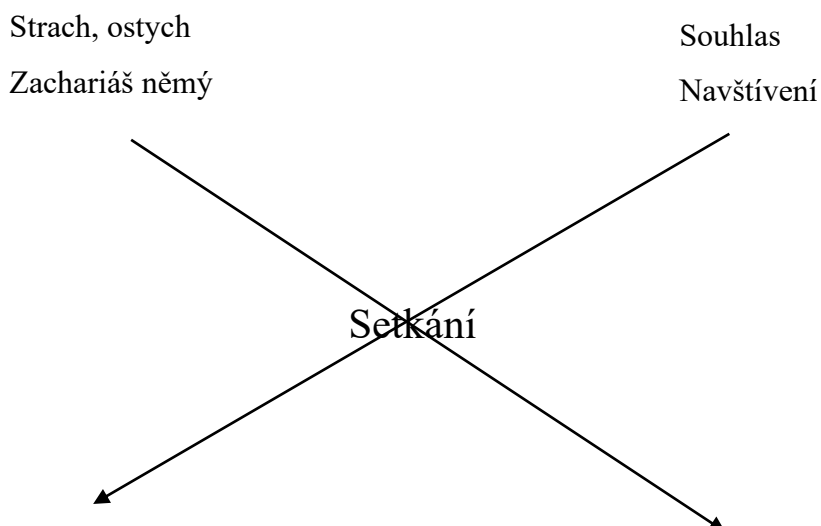
Zvěstování narození Ježíše má společné prvky se zvěstováním narození Jana Křtitele, který byl jakousi předeherou a přípravou Izraelského národa na příchod samotného Ježíše¹⁵. Lukáš zde literárně vytváří tzv. diptych, který díky důsledné paralelní struktuře čtenáři pomáhá pochopit, že jedním z hlavních témat dvou prvních kapitol evangelia je setkání, zejména setkání postav starozákonního Izraele s osobami spojenými s Ježíšem, tj. s osobami budoucí nové smlouvy.

¹⁴ POKORNÝ, Petr. *Vznešený Teofile*. s. 10.

¹⁵ *Nový zákon s výkladovými poznámkami*: český ekumenický překlad. Praha: Česká biblická společnost, 1991, s. 105.

I. Zvěstování

II. Zvěstování

Společnými prvky obou zvěstování jsou návštěva anděla, samotné zvěstování a překonání lidské překážky Božím zásahem. U Alžběty je překážkou stáří a neplodnost, u Marie mládí a panenství. Lukáš zde uvádí kontrast mezi Marií a Zachariášem, je zde určitý paradox. Zachariáš, Boží služebník, určitě to byl moudrý muž, znalý Písma i tradice, tudíž znal Boží moc, a přesto andělovu zvěstování nevěří a nedůvěřuje, což je jedním z důvodů jeho mlčení. Dalším důvodem mlčení Zachariáše souvisí s rozdílem mužské a ženské spirituality, neboť muži ke své víře potřebují důkaz. Zachariášovo mlčení nebylo důkazem pouze pro Zachariáše, ale i pro druhé. Zachariáš již v okamžiku, kdy se mu zavřela ústa, uvěřil v Boží moc. Tuto svou víru po narození a po obětování syna vyznal svým chvalozpěvem (srov. Lk 1,67-79). Zachariášovo mlčení, ale bylo také důkazem pro druhé, kteří stáli venku a díky mlčenlivosti Zachariáše poznali, že měl Boží zjevení (srov. 1,22). Zachariáš s Alžbětou patřili mezi představitele izraelské zbožnosti.¹⁶

¹⁶ KROLL, Gerhard. *Po stopách Ježíšových*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2012, s. 154-158.

Za to mladá nezkušená Maria věří andělovi zvěstování, což jí vede ke sdílení, chvále Boha a k radosti ze své víry v Boží skutky. Což je znak ženské spirituality, neboť ženy se chtějí sdílet o Božím působení v jejich životě, rády pomáhají druhým a svou víru prožívají vnitřně a důvěřují i svému srdci.

K zvěstování bychom uvedli důležitý znak povolání pro každého, kdo naslouchá a chce odpovědět na Boží povolání. Při zvěstování a svém „ano“ Boží vůli byla mladičká Maria sama. Tak se Ježíšova matka stává paradigmatem každého, kdo při rozhodování se k „ano“ Bohu zůstává před Boží tváří sám a dospívá k osobnímu, zralému souhlasu. Po tomto rozhodnutí se tento jedinec potřebuje začlenit do společenství Božího lidu, který je v podstatě sdílením všech, kdo dali Bohu své „ano“, například všichni pokřtění ve farním společenství, řeholní osoby ve své komunitě nebo bohoslovci ve společenství semináře, které má být odrazem komunity apoštolů kolem Ježíše. Maria se tedy po osobním souhlasu andělovi vydává za svou příbuznou Alžbětou, aby s ní vytvořila společenství žen Bohem povolaných k určitému úkolu v dějinách spásy, které řekly obě své „ano“.

Maria své poslání přijímá na celý život, neboť celý svůj život bude matkou Božího syna a neustále jej bude nosit s sebou do světa. I každý z nás své povolání přijímá na celý život. Samozřejmě v každém povolání jsou krátkodobé úkoly, ale Boží povolání je na celý život (srov. Abrahám, Mojžíš, Jeremiáš a jiní).

Maria si nenechává nic pro sebe, nesoukromníci, spěchá se podělit o radostnou zvěst i o přijatý dar. Hned se vydává na cestu za Alžbětou (srov. Lk 1,39). Nejde zde o chlubení za poznané povolání a za velikost daru, kterým se Panna Maria dostala na vyšší stupeň. Při přijetí velkého daru přijímá každý obdarovaný i míru zodpovědnosti nejen za svěřený dar, ale i za využití daného daru pro dobro druhých podle vůle Boží.

5. Navštívení Alžběty (Lk 1,36–45)

Biblický text

36 Hle, i tvá příbuzná Alžběta počala ve svém stáří syna a již je v šestém měsíci, ač se o ní říkalo, že je neplodná.

37 Neboť, u Boha není nic nemožného.““

38 Maria řekla: „Hle, jsem služebnice Páně; staň se mi podle tvého slova.“ Anděl pak od ní odešel.

39 V těch dnech se Maria vydala na cestu a spěchala do hor do města Judova.

40 Vešla do domu Zachariášova a pozdravila Alžbětu.

41 Když Alžběta uslyšela Mariin pozdrav, pohnulo se dítě v jejím těle; byla naplněna Duchem svatým

42 a zvolala velikým hlasem: „Požehnaná jsi nade všechny ženy a požehnaný plod tvého těla.

43 Jak to, že ke mně přichází matka mého Pána?

44 Hle, jakmile se zvuk tvého pozdravu dotkl mých uší, pohnulo se radostí dítě v mém těle.

45 A blahoslavená, která uvěřila, že se splní to, co jí bylo řečeno od Pána.“

5.1 Exegeze

Pro práci je vybrána perikopa o navštívení Alžběty, která je rozšířena o předešlé verše, neboť scéna navštívení Alžběty je bezprostředním pokračováním scény zvěstování narození Ježíše. Podobně jako Lk 1,24-25 souvisí s pokračováním zvěstování Zachariášovi. Předešlé verše jsou nepřímým důvodem misijní cesty Panny Marie a také očekávaného naplnění zvěstovaného příslibení. Nejprve rozebereme text po jednotlivých verších, následně se budeme věnovat jednotlivým tématům, která souvisí s misijním rozměrem.

5.1.1 Analýza textu

Lukáš v evangeliu události spojené s Ježíšem Kristem navazuje na události a prorocká slova ve Starém zákoně, čímž věřící poznávají cesty Boha se svým lidem v dějinách spásy. Příběh Božího lidu je u Lukáše vyprávěn souvisle a jednotlivé události na sebe navazují.

Vyprávění má jednoduchou narativní strukturu, jejíž podstatnou částí a vrcholem je Alžbětino prorocké slovo, které potvrzuje Mariino vyvolení a úlohu v dějinách spásy.

V. 39 odděluje změnou místa tento úryvek od předchozího textu a zároveň ho s ním spojuje. Po jeho pohybovém charakteru se příběh od v. 40 zastaví a soustředí se na setkání dvou žen. Zachariáš, který byl protagonistou v první části první kapitoly, je zde zmíněn jen mimoděk jako pán Alžbětina domu. Za zmínku také stojí, že scéna je uzavřena ve verši 45 výrazným makarismem v ústech Alžběty. Následný Mariin chvalozpěv navazuje na příběh volně. Ale z v. 56 je zřejmé, že ho Lukáš chápal jako součást této scény.

Lukáš také pro uvození setkání Marie s Alžbětou opakuje ve verši 36 skutečnost početí Alžběty Lk 1,24.¹⁷ Pro Marii je to nová informace, kterou jí anděl volně a dobrovolně daroval ne jako u Zachariáše ve verši 18, který sám požadoval konkrétní důkaz zvěstování narození syna Jana.

Celé dějiny Izraele autor evangelia shrnuje do Alžbětiny události, čímž završuje Starý zákon.¹⁸

Zde anděl Marii připomíná působení Boha, které jistě zná, neboť jí rodiče vyprávěli i příběh o početí Sáry a anděl zde právě uvádí podobná slova z Gn 18,14.¹⁹ Boží všemohoucnost byla dobře známá ze Starého zákona (např. Zach 8,6; Job 42,2; Jer 32,27).²⁰

Boží všemohoucnost je zde ukázána jako činnost dobrovolně Bohem nabídnutá ve prospěch člověku.²¹

Maria se ničemu nediví, nazývá se Hospodinovou služebnicí, tedy titulem, v němž lze slyšet ozvěnu „Hospodinova služebníka“ z Izaiášových zpěvů (srov. Iz 49,3; 50,4.10; 52,13). Ve Starém Zákoně se nazývá služebnicí Chana (srov. 1 Sam 1,11) v modlitbě, kdy Hospodina prosí o syna. Maria se zde dobrovolně dává do rukou Boha a vyjadřuje mu svou poslušnost. Na rozdíl od Adama, který na lásku hledajícího Boha odpověděl: „Skrýl jsem se“ (srov. Gn 3,10).²²

Maria je ženou víry, která je andělově návštěvě otevřena i jeho slovům, jejíž „ano“ je jednoznačné a neodvolatelné.

¹⁷ MÜLLER, Paul-Gerhard. *Evangelium sv. Lukáše*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998, s. 30-34.

¹⁸ FAUSTI, Silvano. *Nad evangeliem podle Lukáše*, s. 34.

¹⁹ MÜLLER, Paul-Gerhard. *Evangelium sv. Lukáše*, s. 30-34.

²⁰ MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*. V Praze: Centrum biblických studií, 2018, s. 73-79.

²¹ FAUSTI, Silvano. *Nad evangeliem podle Lukáše*, s. 34.

²² FAUSTI, Silvano. *Nad evangeliem podle Lukáše*, s. 34.

Anděl přišel k Marii jako host v Gn 18, 1-16,²³ proto také je zmínka o odchodu (srov. Lk 1,38), což je opět rozdíl se zvěstováním narození Jana Křtitele, neboť Zachariášovi se anděl ukázal (srov. Lk 1,11) a o jeho odchodu ve zvěstování Zachariášovi není zmínka.

Verš 39 se dá přeložit i takto: „vstala Maria v těch dnech a šla“, což připomíná formulaci z Gn 19,14; 22,3 o vydání se po Hospodinově slovu na cestu splnit úkol.²⁴

Časový údaj *én tais émérais taytais*, který je přeložitelný „v těch dnech“ se objevuje pouze u evangelisty Lukáše (srov. Lk 6,12; 23,7; 24,18; Sk 1,15; 6,1; 11,27). Tento výraz odkazuje na Lk 1,36, kde anděl Marii odkazuje na Alžbětu a její těhotenství. Tím je krásně propojen úkol Marie i následné setkání žen Lukášovým uměním navázat jednotlivé dílčí události v jeden celek.²⁵ „Je třeba uznat, že řada faktů nebo výroků obsažených v evangeliích ztratila své původní místní či časové zasazení a že by nebylo správné brát doslova různá redakční propojování jednotlivých pasáží typu „tehdy“, „potom“, „toho dne“, „v oné době“ atp.“²⁶

I přesto si můžeme všimnout, jak Lukáš v této perikopě používá časové údaje. Uvozuje celý děj slovy anděla informací o těhotenství Alžběty i o tom, že Alžběta je již v šestém měsíci. Po Mariině Magnificatu ukončuje Lukáš děj uvedením, že Maria zůstala u Alžběty asi tři měsíce (srov. Lk 1,56). Vytváří určitý časový rámec události, která je potvrzením znamení, jenž anděl svěřil Marii při zvěstování. Můžeme zde vyslovit otázku: Byla Panna Marie přítomna narození Jana Křtitele nebo odešla domů ještě před jeho narozením?

O způsobu cesty Marie za příbuznou je řečeno pouze, že putuje *métá sloydés* neboli „ve spěchu“. Vyvodit lze jen to, že způsob Mariiny cesty je mimořádný, ale zda evangelista Lukáš poukazuje na rychlost cestování (srov. Mk 6,25; Ex 12,11; Mdr 19,2) nebo na touhu srdce, nedokážeme rozhodnout.²⁷

Autor, i když byl důsledný v prozkoumávání svých zdrojů, tak neudal přesné místo Mariina putování, pouze přibližně určil směr (do hor do města Judova), exegeté předpokládají, že cesta Marie trvala minimálně 3 dny. Níže v kapitole 5.1.5 se zaměříme na určení města, kam Maria za Alžbětou podle tradice zřejmě putovala.

²³ MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, s. 73-79.

²⁴ MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, s. 73-79.

²⁵ MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, s. 73-79.

²⁶ *Jeruzalémská Bible: Písmo svaté vydané Jeruzalémskou biblickou školou*. Praha: Krystal OP, 2009, s. 1695.

²⁷ MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, s. 73-79.

Při vstupu do Zachariášova domu evangelista zmiňuje, že Maria pozdravila svou příbuznou Alžbětu, ale o tom, že pozdravila Zachariáše, pána domu, vůbec nepíše. Zachariáš od zvěstování je již pouze v pozadí, vystupuje jen ve vzpomínkách čtenáře.

Evangelium neuvádí obsah Mariina pozdravu, podle tehdejších zvyků se jednalo o pozdravení velmi rozvláčné, ale to můžeme pouze odhadovat, jelikož neznáme jejich vzájemný vztah.²⁸

Exegeté upozorňují, že teprve ve verši Lk 1,41 je Alžběta naplněna Duchem Svatým, což potvrzuje andělova slova řečena 1,15. Zde je Alžběta však naplněna Duchem Svatým pro nový úkol, který nyní má splnit, neboť Duch Svatý ji naplnil, aby mohla prorockým vnuknutí vyložit, co se jí a Marii stalo. Nejde zde o dar milosti, jako získala při zvěstování početí svého syna Jana Křtitele.

Projev naplnění Duchem Svatým Alžběty vyjadřuje autor slovem *skirtaó* „poskakovat“, což zřejmě předznamenává eschatologický význam a odkazuje tak na Starý zákon, který jeho čtenáři znali. Slovo *skirtaó* se objevuje ve Starém zákoně v Žl 114,4.6; stejným slovem je i uvedena potyčka Rebečiných dětí v jejím lůně Gn 25,22, která označuje podle slov Hospodina úděl národů, které z nich vzejdou.²⁹

Jan se zde projevuje jako předchůdce, který již před narozením ukazuje na Krista (srov. Lk 3,15-18; par Mk 1,7-8; Mt 3,11-18; Jan 1,8.15.23.26.27). U Lukáše je Jan zmíněn jako předchůdce v zaslíbení (srov. Lk 1,31) i při narození (srov. 1,76).

Zde je zmíněn Duch Svatý, který u Lukáše je více zmiňován až ve Skutcích (Lk 1,67; Sk 2,4; 4,8.31; 13,9).

Lukáš v celém svém díle ve svých podobenstvích i v celém příběhu Ježíše uvádí postavení žen více než ostatní evangelisté, nejenže uvádí rozdíl ve spiritualitě žen a

²⁸ Biblická hebrejšтина užívá pro pozdrav obvykle stejný výraz jako pro „žehnání“ (b-r-k). Z toho je zřejmé, že pozdravu se připisovala blahodárná síla, která ale působila jen tehdy, když byl pozdrav přijat jeho adresátem (srov. Mt 10,13). Lukáš na tomto místě, ale i jinde, používá řecký výraz *aspasmos*, (slovesná forma *aspazesthai*), který původně znamenal „objetí, obejmout“. Orientální způsoby zdravení připadají naší mentalitě příliš rozvláčné a zdlouhavé. Zatímco při jednoduchém pozdravení se dotýcný postaví (Lv 19,32; Job 29,8), sesedne ze zvířete (Gn 24,64; 1 Sam 25,32) nebo vyjde druhé osobě vstříc (Gn 18,2), při slavnostním pozdravu padne před druhým na zem a přitom se čelem dotkne země ve formě tzv. *proskynésis*. Při pozdravu proroka nebo Božího muže se dotýcnému objemou nohy jako někomu, kdo je spojen s nadpřirozeným, božským světem (2 Král 19,20; Mt 28,9). Políbení se používalo při pozdravu a při rozloučení obvykle mezi rodiči a dětmi (1 Král 19,20; Lk 15,20), blízkými příbuznými (Gn 29,11; Rt 1,14) a důvěrnými přáteli (Ex 4,27). Muži se při tom vzájemně uchopili za vousy (2 Sam 20,9). Při pozdravu se také vyslovalo požeňání, obvykle nějakou konvenční formulí, jako: „Pokoj tobě“ (Sd 19,20), „Pokoj tomuto domu“ (Lk 10,5), „Hospodin s tebou“ (Sd 6,12). Existovaly také delší formule. (Srov. VAN DEN BORN, Adrianus. *Gruß*. In HAAG, Herbert (ed.). *Bibel-Lexikon*. Leipzig: St. Benno Verlag, 1969, s. 644–645.).

²⁹ JOHNSON Luke Timothy a HARRINGTON, Daniel, J., L. *Evangelium podle Lukáše*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005, s. 58-62.

mužů, ale také ukazuje schopnost plnit úkol po vyvolení a ukazuje, jak jim Bůh právě i v jejich křehkosti žehná pro splnění poslání (srov. Sd 5,24; Jdt 13,7).

Alžbětin prorocký vhled je překvapující, neboť podle předcházejících veršů Maria okamžitě po zvěstování početí Ježíše rychle šla do města Judova za Alžbětou a jak výše je zmíněno cesta trvala minimálně tři dny, mohla jistě trvat i déle, ale určitě ne tak dlouho, aby se již pohledem dalo poznat Mariino těhotenství, o kterém se evangelista zmiňuje až v Lk 2,5.

Formulace *én gynaiksin* „mezi ženami“ je semitský způsob vyjadřující superlativ, tudíž značí, že se jedná o nejpožehnanější z žen, o které Alžběta ví.³⁰

Lukáš ve verši 43 užil slovo *kýrios* „Pán“, což je až christologický titul Ježíše užívaný až po vzkříšení, který Lukáš používá ve Skutcích (srov. Sk 1,21; 2,34-36; 4,26.31; 8,16), ale i přesto jej užil jako titul Boha u Ježíše již v evangeliu (srov. Lk 1,6.9.11.15.16.17.25). Lukáš tento titul používá častěji než Matouš, nepoužívá ho pouze jako pozdrav od lidí, ale hlavně jej využívá jako titul (srov. Lk 2,11; 7,13; 10,1; 11,39; 12,42; 17,6; 18,6; 19,8.31 a hlavně 24,3 a 24,34).³¹

Alžběta tento titul pronáší ne pouze jako konstatování, ale vyjadřuje tím i hlubší význam těchto svých prorockých slov, vyznívá z nich i určitý respekt a radost z poznání, které se jí dostalo. Sama vyznává, že Panna Maria je matkou jejího Pána (srov. Lk 1,43) a na konci perikopy ve verši 45 chválí Pannu Marii za sílu její víry v Pána. V Septuagintě, v řeckém překladu Starého zákona, se takto tlumočilo Boží jméno Adonaj.³² Toto objasníme více v následující kapitole 5.1.3, kde text nahlédneme z teologického pohledu.

Ve verši 44 se Alžběta obrací zpět a díky Duchu Svatému může Janovu „radost“ *agalliasis*, kterou anděl přislíbil ve verši 14, správně interpretovat. Jan svým působením později ohlásí eschatologický „příchod Pána“ v 3,4-17. Řecký výraz „jásot, veselí, velká radost“, je použit v LXX jako eschatologický termín (srov. Žl 95,11-12; 96,8; 125,2.5-6; Iz 12,6; 25,9; Lk 1,14; Sk 2,46; Zj 19,7).³³

Lukáš jako jediný evangelista zmiňuje Janovu příbuznost s Ježíšem nejen duchovní, ale i pokrevní³⁴, což nám vysvětluje, proč Maria v pokročilém těhotenství, šla s Josefem

³⁰ MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, s. 73-79.

³¹ JOHNSON Luke Timothy a HARRINGTON, Daniel, J., L. *Evangelium podle Lukáše*, s. 58-62.

³² POSPÍŠIL, Ctirad, Václav. *Maria – mateřská tvář Nejvyššího*. Praha: Karmelitánské nakladatelství, 2018, s. 61-62.

³³ MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*, s. 73-79.

³⁴ KROLL, Gerhard. *Po stopách Ježíšových*, s. 154-158.

při sčítání lidu do Judska (srov. Lk 2,1-5). Zřejmě Maria pocházela z Judska a asi tam vlastnila nějaký majetek³⁵, proto Lukáš ve svém evangeliu po pečlivém historickém bádání (srov. 1,1-4) uvádí v andělově zvěstování slova: „Hle, i tvá příbuzná Alžběta počala ve svém stáří syna a již je v šestém měsíci, ač se o ní říkalo, že je neplodná.“ (Lk 1,36).

Lukáš ve verši 45 vkládá do úst Alžběty slovo blahoslavená. Autor v těchto verších použil slovo *makaria* (šťastná, blažená) a ne *eulogúmené* jako ostatní autoři. Autor zde chce dovést čtenáře k tomu, že titul spíše ukazuje na stav spravedlivé existence před Bohem (srov. Žl 1,1; 2,12; 84,5; 94,12). Díky tomu jej můžeme bez potíží ztotožnit s pojmem blahoslavenství, které Lukáš používá v Lk 6,21-22.

Výraz požehnaná se na Marii může vztáhnout jak z pohledu na její bezhříšnost, tak i z pohledu daru, který Panna Maria obdržela a s kterým nadále pracuje. Zde se projevuje Boží láska a dobrota, neboť Panna Maria ukazuje, že je požehnaná ze dvou hledisek. Jak ze svého chování, tak i tím, že ji Bůh projevil milost a obdaroval ji. Lukáš, ale s tímto požehnáním pracuje svižným způsobem, neboť připomíná, že všichni neslyšeli, a přesto věří v Boží lásku, která dokáže o Ježíšovi svědčit.

Slovo „neboť“ je možné zde ve verši 45 přeložit i jako „že“. Výraz se splní, vyjadřuje spíše „se dokoná“ ve smyslu se završí (srov. Jdt 10,9).³⁶

Shrnující charakter setkání Lukášovi umožňuje zdůraznit, jak se naplnila dříve pronesená prorocství a jak čtenář může očekávat naplnění prorocství budoucích (srov. Lk 1,41-45). To nás vede k potvrzení pravdivosti Božího slova.

5.1.2 Lukášovo literární umění

Lukáš dokáže svým literárním citem zachytit krátké životní výjevy a spojit je do živého souvislého delšího vyprávění. V této perikopě se setkávají obě vyvolené ženy obou zvěstování, kterými uvozuje Lukáš vyprávění o narození Ježíše a o narození jeho předchůdce Jana.

Jan zde reaguje na setkání s Ježíšem již v lůně Alžběty (srov. Lk 1,41). Lukáš zde připravuje prostor pro pozdější Janovu odpověď (srov. 3,16) na myšlenky lidu o tom, zda není on Mesiáš (srov. 3,15).

Lukáš zde nezachycuje žádný významný děj, pouze zaznamenává setkání dvou vyvolených žen. Tímto setkáním ve v. 36 a v. 42 Lukáš rozvíjí, doplňuje a vysvětluje

³⁵ WALKER, Peter. *Po stopách Ježíše*. Praha: Knižní klub, 2008, s. 23-24.

³⁶ JOHNSON Luke Timothy a HARRINGTON, Daniel, J., L. *Evangelium podle Lukáše*, s. 58-62.

děj, který následuje. Zde se čtenář může pozastavit nad krátkým dějem a krátkým sdílením se dvou žen a čerpat z něho pro svůj duchovní život. Čtenář dalším pročitáním Lukášova evangelia rozvíjí svůj duchovní život i díky autorovu literárnímu umění probouzet ve čtenářích svého evangelia otázky.

5.1.3 Teologický rozměr

V Alžbětiných slovech Lukáš anticipuje plné zjevení Boha, který se člověku dává ve svém Synu za současného působení Ducha Svatého. Alžběta při navštívení Pannou Marií a po zaslechnutí jejího hlasu byla naplněna Duchem Svatým. Zde Lukáš naplňuje zaslíbení dané Alžbětě při navštívení (srov. Lk 1,15). U Lukáše ve v. 15 však nejde o dar posvěcující milosti, ale o prorocký dar, jak pro dítě ve v. 15, tak prorocký dar ve v. 41 pro samotnou Alžbětu, neboť prorocky vyznává, že Panna Maria je matkou jejího Pána, což poukazuje na Ježíše Krista, Syna Božího. Jak mohla Alžběta vědět o Mariině těhotenství z pozdravu? Copak to už na Marii bylo vidět? Zde je viditelný prorocký dar Ducha Svatého i v Alžbětině oslovení Ježíše. Lukáš zde používá christologický titul vzkříšeného Ježíše již pro období pozemského působení Ježíše. Alžběta také na konci perikopy ve verši 45 chválí Marii za její víru v Pána, samotného Boha Otce.

Takto jednoduše v krátkém příběhu objasňuje Lukáš nenásilně Trojici, což má i teologický význam evangelia, neboť tím Alžběta završuje Boží zjevení Starého zákona a otvírá Nový zákon plným zjevením Trojice.

Nejen, že zde objasňuje evangelista Lukáš prorockými slovy Alžběty Trojici, ale ve verši 43 oslovením Panny Marie slovy Matkou Páně, kterým naráží na božský status Mariina syna. Teologie patristické doby titulovala Pannu Marii jako „*Theotokos*“, tedy jako Bohorodičku. Tento titul byl prohlášen na Efezském koncilu v roce 431, kde se probírala christologie.³⁷

Autor knihy *Život podle Márie*, Ignazio Larrañaga, vnímá působení celé Trojice v celém Mariině těhotenství. V tomto setkání dvou žen se projevuje síla Božího povolání, Maria nese při svém cestování Krista a Alžběta zjevuje působení Ducha Svatého svým prorockým. „Boží Syn vtělením neopouští Trojici, protože i ve svém lidství je neustále ve vztazích k Otci a Duchu.“³⁸

³⁷ POSPÍŠIL, Ctirad, Václav. *Maria – mateřská tvář Nejvyššího*, s. 61-62.

³⁸ POSPÍŠIL, Ctirad, Václav. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*. Kostelní Vydří: Krystal OP, 2010, s. 215.

Můžeme zde vnímat obraz a jednání celé Trojice. Ignazio Larrañaga obdivuje vnitřní život Marie, neboť svým "ano" se ponořila do Boží náruče a souhlasila s Božím působením v celém svém životě.³⁹

I Hans Urs von Balthasar nahlíží zvěstování i návštěvu Alžběty jako ukázkou působení celé trojice v dějinách spásy i v lidských dějinách. Duch Svatý sestoupil do panenského lůna Panny Marie. V navštívení Alžběty se naplňuje proroctví anděla, neboť dítě, které roste v lůně Alžběty, je naplněno Duchem Svatým (srov. 1, 15). Panna Maria se chtěla utvrdit v pronesených slovech anděla a byla ochotna pomoci své příbuzné. U Alžběty nejen zjeví své poslání, ale i předá Ducha Svatého dítěti v Alžbětině lůně. Duch Svatý je příčinnou Alžbětina poznání apoštola v Marii, který přináší Krista, našeho Pána.⁴⁰

Maria nejen přináší Alžbětě Ducha Svatého, ale i samotného Krista, což je výsostný úkol každého křesťana, který plní své misijní poslání při každodenních činnostech.

Při tomto setkání měla Maria velké štěstí, že Alžběta byla otevřená přijmout nejen opět Ducha Svatého, kterým byla naplněna od dob početí Jana, neboť i zde byla početím překonaná lidská překážka, ale v té chvíli byla i otevřená k přijetí samotného Krista do svého života. Při misiích to není vždy hned, aby lid, ke kterému je misionář vyslán zvěstovat radostnou zvěst, přijal do svého života Krista. Misionář si nejprve musí zmapovat dané území, zjistit tradice, životní styl a minulost daného lidu, aby mohl nenásilnou formou ukázat na Krista.

Maria je prostřednice, která přináší ne sebe samu a svou víru v Pána, ale přináší Krista a ukazuje na Něj.

Lukáš zde zdůrazňuje naplnění proroctví a završuje příslibení dané ve Starém zákoně početím, narozením a životem Jana Křtitele, který ukazuje na Krista, stejně jako Panna Maria. Tak by měl i učedník Ježíše Krista neukazovat na sebe, své činy a svou snahu, ale ukazovat na Boží působení ve světě a ve svém životě. Ježíš Kristus, Bůh a Duch Svatý mají být vždy v popředí (srov. Jan 3,30). Trojici stejně jako Alžběta má učedník vyznávat a stejně jako Panna Marie ji chválit a oslavovat její působení v celém svém životě a nejen slovy, ale celým svým životem.

³⁹ LARRANAGA, Ignacio. *Život podľa Márie*. Bratislava: LÚČ, 2000.

⁴⁰ BALTHASAR, Hans Urs von. *Trojité věneč*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995.

Lukáš slovy Alžběty o pohnutí syna v lůně po Mariině pozdravu naznačuje, že Ježíš obdaroval Jana svého předchůdce nejen prorockým darem Ducha Svatého, ale udělil mu již nyní požeňání pro Janův úkol pokřtít Ježíše v Jordánu.⁴¹

Dříve se tato scéna interpretovala i tak, že Jan byl setkáním zbaven dědičné viny. Jeho ospravedlnění církve uznává tím, že slaví jeho tělesné narození, stejně jako narození Krista i Panny Marie. U všech svatých slaví pouze jejich narození pro nebe.⁴²

Počítím, narozením a životem Ježíše Krista otvírá Lukáš dobu Nového zákona. V obou dílech, jak v evangeliu, tak i ve Skutcích apoštolů, popisuje cesty Boha se svým lidem a kontinuálně propojuje dobu Izraele, Ježíše a církve. Toto propojení je velmi důležité pro každého z nás, abychom si uvědomovali, že i v našem životě na sebe vše kontinuálně navazuje a pro misionáře při působení na misi je to velmi důležité pro jeho duchovní pohodu. Zvláště ve chvíli, kdy se misionářské dílo nedaří podle představ či plánů. Misionář potřebuje prohloubit svou citlivost pro vnímání nejen Boží vůle, ale i pro vnímání Božího působení ve světě, aby nejen svým poznáním pomáhal druhým, ale vše, co na své misi zažije, uměl a zvládl uchopit a s vnitřním klidem vložit do své poutě do Božího království.

Jak v předešlé kapitole 3.1 bylo uvedeno, tak datace psaní Lukášových spisů spadá do doby po smrti sv. Pavla. Lukáš v nich podává souhrn starší christologie a soterologie a tento souhrn používá jako základ nové interpretace Ježíšovy spásné smrti. Lukáš byl žák sv. Pavla, který je svébytným teologem, neboť podává novou a promyšlenou interpretaci nejstarších křesťanských výpovědí o smířčí smrti a vzkříšení. Lukášovým záměrem nebyla interpretace Pavlovy teologie, ale předložil christologii pochopitelnou pro jeho helénistické čtenáře.⁴³

5.1.4 Spirituální rozměr

Ve verších Lk 1,36-45 se projevuje Mariina otevřenost přijmout svůj úkol, aniž by zvažovala, zda jí z toho „něco kápne“ nebo zda to bude jen ztížení jejího mladého života. Toť velký dar pokory, kterou Maria ukazuje, jakým způsobem přichází Boží Syn mezi nás.⁴⁴ I ostatní, kteří se v Písmu setkají s Ježíšem Kristem, tak ho přijmou pokorně (srov. 5,27-29; 19,5-6).⁴⁵

⁴¹ POSPÍŠIL, Ctirad, Václav. *Maria – mateřská tvář Nejvyššího*, s. 64.

⁴² POSPÍŠIL, Ctirad, Václav. *Maria – mateřská tvář Nejvyššího*, s. 64.

⁴³ POKORNÝ, Petr - HECKEL, Ulrich. *Úvod do Nového zákona*. Praha: Vyšehrad, 2007, s. 559-560.

⁴⁴ Srov. KKC 563, 566, *Katechismus katolické církve*. 2., dopln. a uprav. vyd., 1. v Karmelitánském nakl. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, s. 151-152.

⁴⁵ Srov. KKC 725, s. 196.

Maria obdržela od anděla důkaz na potvrzení jeho slov. Může se nám zdát, že slova anděla byla vyřčena, aby potvrdil své zvěstování, ale spíše jej vyřkl s tím, že věděl, že Maria na jeho slova o těhotenství své příbuzné zareaguje aktivně svou cestou za ní, aby jí v jejím těhotenství pomohla. Zde se projevuje Lukášovo umění nám sdělit ne fakta o Mariině reakci na zvěstování, ale můžeme vnímat, jak Boží slovo i zprostředkované andělem vede učedníka (misionáře) k činu. Maria se vydala na cestu po andělových slovech a nečekala na nic, reagovala hned, což by měl každý. Maria nejen, že se vydala na cestu, aby si ověřila andělova slova či Alžbětu společensky navštívila, ale už šla s vědomím, že své příbuzné pomůže a že u ní zůstane. I my jsme posíláni běžnými denními situacemi na pomoc druhým i nám bývají někteří lidé posláni do cesty, aby nám pomohli, poradili či vyslechli. Máme si zde uvědomit, že jde o naslouchání a nazírání Boží přítomnosti v každé minutě našeho života a v každém setkání s druhými.

Svědectví, které Maria obdržela a které si jde svou návštěvou ověřit, není pouhým důkazem víry v povolání, ale stává se i výzvou k rozhodnutí. Maria se rozhodla vyjít na cestu za svou příbuznou. Nemusela nikam chodit, mohla zůstat doma, v mysli a v srdci jen rozvažovat o slovech anděla a svěřit se Josefovi, svému snoubenci.

Ověřením si daného svědectví se v nás probouzí důvěra v Boží slovo. Bůh věděl, že Maria na slova o své příbuzné zareaguje svou cestou za ní. Tak ví i jakým způsobem má oslovit každého člověka, aby na své povolání odpověděl. Samozřejmě, že každý člověk je ve své odpovědi na Boží slovo svobodný, ale Bůh ví, jakým způsobem člověka oslovit, aby na své povolání odpověděl kladně, neboť Hospodin hledí na srdce svých dětí (srov. 1 Sam 16,7).

Na Marii vidíme, že pokora a něha jsou ctnostmi silných, kteří nepotřebují s druhými zacházet špatně, aby pocítili svou důstojnost, ale vidí stopy Božího Ducha jak ve velkých událostech, tak i v těch, které se zdají být nepostřehnutelné.⁴⁶ Ne každý je schopen vnímat Boží působení, jak u sebe, tak už vůbec jej nevnímá v životě druhých. Přehlíží maličkosti, žene se za „velkými“ cíli, není schopen se zastavit a o život druhých se příliš nezajímá. Sobecky upřednostňuje sebe a druhé bere spíš jen jako přítěž než jako darované bratry ve víře.

Maria prokazuje Alžbětě službu lásky (*caritas*), při níž nestaví do středu sebe, nýbrž vytváří místo Bohu, s Nímž se setkává jak v modlitbě, tak i ve službě druhému.⁴⁷ Zde

⁴⁶ FRANTIŠEK. *Evangelii gaudium*. Radost evangelia. Apoštolská exhortace o hlásání evangelia v současném světě. Praha: Paulinky, 2014, čl. 284-288, s. 171-174.

⁴⁷ BENEDIKT XVI. *Encyklika Deus Caritas est*, Praha: Paulinky, 2006, čl. 41, s. 58.

nám dává příklad sv. Terezie z Avily, o propojení modlitby s činností pro druhého ráda rozjímala příběh uvedený v Lukášově evangeliu o Ježíšově návštěvě v domě Marty, která měla plno práce a která si Ježíšovi stěžovala na svou sestru, která usedla u Jeho nohou a o obsluhu vzácného hosta se nestarala (srov. Lk 10,38-42). K rozjímání využívala svou zkušenost se zakládáním nových klášterů a zjišťovala, že nejprve je člověk veden k činnosti a po vykonané činnosti získává odměnu, která je časem u Pánových nohou.⁴⁸

Maria na Alžbětinu chválu nereaguje pýchou či lhostejností, ale reaguje chválou Boha, což je známka dospělosti a vyzrálosti Mariiny osoby, neboť projevila svou pokornou odevzdanost Božímu působení ve svém životě. „Tato dynamika spravedlnosti a něhy, kontemplace a cesty k druhým je tím, co z ní činí ekleziální vzor evangelizace.“⁴⁹

Při setkání dochází i k tomu, že prorok Jan ještě před narozením poznává Ježíše jako Mesiáše (srov. Lk 1, 41). Což je známka, že i Jana se dotkl Duch Svatý. A opět Jan ukazuje na Ježíše, tak nám to interpretuje sama Alžběta (srov. 1,44).

Je-li člověk otevřen přijímání, potom je otevřen i radosti a sdílení se. O tom se nyní zmiňuje papež František ve své nové encyklice *Gaudete et exsultate*, o povolání ke svatosti v tomto světě, v čl. 122: „Světec je schopen žít s radostí a smyslem pro humor. Aniž ztrácí smysl pro realitu, rozjasňuje druhé pozitivním duchem, plným naděje. Být křesťanem je ‚radost v Duchu Svatém‘ (Řím 14,17), protože ‚lásku k dobrotivosti nutně provází radost. Vždyť ten, kdo miluje, těší se stále ze spojení s milovaným. [...] Proto lásku provází radost.‘ “ (Tomáš AKVINSKÝ, *Summa Theologiae*, I-II, q. 70, a. 3.)⁵⁰ „Křesťanskou radost obvykle provází smysl pro humor, který byl velmi výrazný například u svatého Tomáše Mora, Vincence de Pauly nebo Filipa Neriho⁵¹. Špatná nálada není známkou svatosti. ‚Vzdal starost ze svého srdce‘ (Kaz 11,10). Dostáváme od Pána tolik věcí ‚k našemu potěšení‘ (1 Tim 6,17), takže smutek může být někdy projevem nevědku. „Někdy jsme tak uzavřeni do sebe, že nejsme schopni vidět Boží

⁴⁸ Srov. KOHOUT, Pavel, Vojtěch. *Čítanka vnitřní modlitby*. Praha: Portál 2017, s. 93-103.

⁴⁹ FRANTIŠEK. *Evangelii gaudium*, čl. 288, s. 174.

⁵⁰ citováno podle: FRANTIŠEK. *Gaudete et exsultate*. Radujte se a jásejte. Apoštolská exhortace o povolání ke svatosti v současném světě. Praha: Paulinky, 2018, čl. 122, s. 66.

⁵¹ Filip Neri – italský kněz, který vedl oratorium pro setkávání věřících, hledajících, laiků a kněží. Věděl, že jen čisté duše jsou schopny nevinné radosti, pramenící z Boha. Dokazoval, že veselost není překážkou svatosti. Také proto se mu přezdívalo "Veselý svatý", říkalo se mu i "Pippo bono"- "dobrý Filip". Žil s radostí a s vědomím, že můžeme být náhle odvoláni na věčnost. Radovat se před Boží tváří už na zemi je možné jen s čistým srdcem. Filip Neri pamatovat na denní zpytování svědomí se vzbuzením lítosti i s dobrým předsevzetím.

dary.⁵² Při shledání se obě ženy, Marie i Alžběta, radují z Božího působení ve světě, z Jeho darů, chválí Ho a obdivují Ho za Jeho činy v jejich skromných životech.

U Zachariášovy otázky „Podle čeho to poznám?“ (Lk 1,18) vidíme podobnost s odpovědí Marie na zvěstování „Jak se to může stát, vždyť nežiji s mužem?“ (1,34) Zde můžeme vnímat vnitřní rozměr naší víry, kterou máme v srdci a o které Bůh ví. Anděl poznal ne z otázek či slov, ale z vnitřního poznání víry Zachariáše i Marie, jak silná je jejich víra. To samé nám sděluje Ježíš, když poznává vnitřní hloubku víry lidí ve své vesnici (srov. Mt 13,58).

Zachariáš žádal důkaz jako Maria, ale důkaz viditelný a Bůh vidí každému do srdce (srov. 1 Sam 16,7) a poznává hloubku jeho víry a ví, jaký důkaz dát, aby se víra prohloubila a utvrdila. Zachariáš jako důkaz získal mlčení, které se stalo i důkazem o Božím vidění pro druhé. Na základě toho důkazu Zachariáš uvěřil a jeho víra se prohloubila, což ho vedlo k Boží chvále po narození Jana Křtitele (srov. Lk 1,64).

Lukáš chápe Boží jednání jako překvapivé a často paradoxní. Převrací lidská očekávání naruby. Blahoslavená Maria, která uvěřila, chválí Boha, i když na ní ještě nejsou znát důkazy zvěstování. Lukáš nám zde ukazuje víru bez důkazů. Na druhé straně je zde nevěřící Zachariáš, který mlčí, což je důkaz o Božím působení v životě nedůvěřujícího muže. Tento důkaz vede Zachariáše k víře i k misii, neboť svým mlčením ukazuje na Boží působení ve svém životě. Tento důkaz není jen pro daný okamžik zvěstování, ale i pro celé období těhotenství jeho ženy Alžběty a vyvrcholení důkazu a Zachariášovy víry, ke které jej jeho mlčení dovedlo, se projeví ve chvalozpěvu po souhlasu se jménem syna Jan (srov. 1,63).

Zde bychom mohli vyzdvihnout působení ticha v životě víry, nejenže dává prostor pro naslouchání Pánu, ale i nám pomáhá evangelizovat druhé, neboť v tichu lépe si druzí všimnou našeho života, kterým ukazujeme vztah s Bohem. V hluku druzí málokdy se soustředí na zajímavé známky života druhého. O tichu během misie pojednáme krátce v kapitole 6.3.

Maria dostává jako důkaz na svou otázku „Jak se to může stát, vždyť nežiji s mužem?“ (Lk 1,34) sdělení o těhotenství Alžběty, které ji vede k misii za Alžbětou. Důkaz se opírá o víru Marie ve zvěstování a o Boží vědomí, že Marie se vydá za Alžbětou.

⁵² FRANTIŠEK. *Gaudete et exultate*, čl. 126, s. 67-68.

Bůh věděl, jaký důkaz a jaká slova povedou Marii k misijní cestě za příbuznou. Bůh i věděl, jaký důkaz poslouží zbožnému Zachariášovi, aby uvěřil ve zvěstování a také věděl, že tento důkaz poslouží ke splnění misijního úkolu, který byl Zachariášovi svěřen. Také ví, jak má své učedníky dovést k rozhodnutí o vydání se na misijní cestu. Každému ale dává prostor na rozhodnutí a souhlas či nesouhlas. I přesto ví, jak daného člověka oslovit a dovést ho k souhlasu. Někdy to může být dlouhá cesta, ale Bůh má velkou trpělivost. U Marie, u zbožné ženy víry, věděl, že zareaguje hned.

Lukáš zde poukazuje na víru ze slyšení slova, a ne z viditelného důkazu. Maria slovu věřila a následně svou víru dává najevo svým souhlasem a vydáním se splnit své poslání. Stejně jako hříšnice v domě farizeově (srov. Lk 7,36-50) nepotřebuje Maria žádný viditelný důkaz a jde plnit svůj úkol. Hříšnice nevěděla, co ji čeká, a přesto vešla do domu farizeje a projevila svými činy svou lásku Ježíši Kristu, od ostatních sklídila jen pohrdání, ale od Ježíše obdržela odpuštění. Maria také nevěděla, co souhlas s Boží nabídkou bude znamenat pro její život, i přesto souhlasila, což projevila svým souhlasem svou neochvějnou důvěrou v Boží plán.

Lukáš v evangeliu oproti ostatním synoptickým evangelistům vyzdvihuje důležitost ženy v Božím plánu spásy. Marii dává do popředí, ona s Ježíšem plně spolupracuje. Nejen zmiňuje důležitost ženy, ale uvádí i prvky ženské spirituality, která je odlišná od spirituality mužské. Muž potřebuje pro svou víru hmatatelný důkaz a prožívá svou víru činně a prakticky. Lukáš mužskou spiritualitu ukazuje na příběhu o Zacheovi (srov. 19,1-10), který pro spatření Ježíše vyleze na strom a Ježíš, protože ví, jak podchytit jeho touhu, ho oslovuje. O víře muže vypovídají i jeho skutky, což dokládá Ježíš v podobenství o milosrdném Samaritánovi (srov. 10,25-37).

Za to víra ženy je více vnitřní, nepotřebuje viditelná znamení, neboť ženy jsou více citlivější. Ženy používají své srdce jako druh paměti (srov. 2,51), kde uchovávají pocity z událostí a ze slyšených slov, což je známka silného citového zázemí žen, které s vděčností přijímají dary od Pána (srov. Chudá vdova 21,1-4; Hříšnice v domě farizeově 7,39-50).

Na Mariině souhlasu můžeme vidět sílu Abrahámovské víry, neboť, i když Bůh Abrahámovi slíbil četné potomstvo z jeho syna Izáka, tak přesto poslechl a vydal se na cestu obětovat syna Izáka a věřil v Boží moc i zázrak (srov. Gn 22). Tak i Maria věřila v Boží moc zde při zvěstování, tak i pod křížem. Lukáš tuto ženskou oddanost Bohu a jeho působení, vyjadřuje tím, že ženy v evangeliu o nic Ježíše nežádají, ale konají a jsou

otevřené Boží vůli, za to muži vyžadují hmatatelný důkaz a jsou aktivní, jak ve svých žádostech o Boží pomoc, tak i v prokazování lásky a milosrdenství (srov. Lk 9,37-40).

5.1.5 Reálie, historické zázemí

Sám evangelista Lukáš zasazuje své vyprávění o Ježíši na určitá území, proto i my se pokusíme místně zařadit příběh navštívení Alžběty, abychom dále se mohli zabývat cestou u Lukáše a svým způsobem zakotvili vyprávění o navštívení, neboť zakotvení na místě je pro misionáře velmi důležité, neboť se lépe pracuje člověku, který ví, kam patří.

Ve verši 39 sice není zaznamenán přesný cíl Mariiny cesty, ani jinde v evangeliu není zaznamenán název města, kde přebývala Alžběta se Zachariášem. Pouze můžeme vyvodit, že Maria z Galileje, města Nazaret se vydala na pouť do Judska.

Než se začneme zabývat položením a názvem města, ve kterém bydlela Alžběta se svým mužem Zachariášem, ještě uvedeme několik poznámek o území Palestiny, kde se zdržujeme.

Palestina je území, které spojuje jako most území afrického světadílu s územím Asie. Jedná se o průchozí území, kde není jednoduše kultura a ani obyvatelstvo. Z náboženských skupin v 1. století n. l. zde bydleli Židé společně s judaizovanými národnostními menšinami, jako byli Samařané a Idumejci. Dále zde vedle Židů žili pohanské helenistické národy, jejichž členi byli spjatí s řeckou kulturou. Řeč, která se v Palestině používala, byla aramejščina a řečtina. Aramejščina byla národním jazykem pro Ježíše a tudíž i pro jeho rodiče. Palestina byla rozdělena na Judsko, Samařsko a Galileu. Také i nábožensky bylo území Palestiny rozděleno. Židovské bylo Judsko, kde bydlela Alžběta se Zachariášem. Samařsko a Galilea, z které pocházela Panna Maria, byly rovným dílem židovské a helénistické.⁵³

V Palestině v době 37–4 př. n. l. vládl Herodes Veliký, jehož vláda se dá považovat za období relativního klidu a za období jisté hospodářské prosperity. Toto období klidu může být také důsledkem, že v celé říši Římské za panování císaře Augusta v době 27 př. n. l. - 14 n. l. zavládl na dlouhé období mír (pax Augustiana). Herodes za dobu svého vládnutí Palestinu helenizoval, Židy si na svou stranu naklonil opravou a přestavbou chrámu r. 20 př. n. l., což ho vedlo k zavedení vysoké daně, i přesto byl považován za schopného panovníka. Do posledního roku jeho vlády se datuje narození Ježíše Krista,

⁵³ KROLL, Gerhard. *Po stopách Ježíšových*, s. 154-158.

na což poukazuje, jak evangelista Lukáš (srov. Lk 1,5), tak i Matouš (srov. Mt 2,1). Není to historicky doloženo, a ne všichni exegeti se k tomu to tvrzení připojují.⁵⁴

Podle tradice se uvažovalo o 8 městech na území Palestiny, kam šla Panna Maria navštívit Alžbětu: Machairús, Betlém, Sebasté, Jeruzalém, Chebrón, Júta a Ajn Karim (arabsky Ajn al-Karam)⁵⁵. Při ústním tradování i při prepisech evangelia se mohlo přepsat z města Júta na slovo Juda.⁵⁶

Město Júta v té době bylo kněžské město, o kterém máme zmínku v knize Jozue (Joz 15,55; 21,16), leží asi 10 km od Chebrónu.⁵⁷ Chebrón bylo město Édomců, které bylo kolem roku 120 př. Kr. násilně judaizováno Hasmonejcem Jóchananem Hyrkánem. O tomto městu schází ale zmínka v židovské tradici.⁵⁸

Pro správné zařazení místa do Judské oblasti nás vede historik Josephus Flavius, který pro označení judské horniny a okolí Jeruzaléma ve svých spisech používal slovo „*oreiné*“, což překládáme jako pohoří.⁵⁹ Toto slovo využívá i Plinius ve svém spise *Naturalis historia* (V,14).⁶⁰

Další zmínku o městě, kde přebývala Alžběta, nacházíme v poutní zprávě jistého Theodosia, který okolo roku 530 sepsal poutní místa na území Palestiny. O našem městě se zmínil, že z Jeruzaléma až tam, kde žila Alžběta to je asi 5 mil (7,5 km).⁶¹

Až kolem roku 638 v Gruzínském kalendáři svátků je první zmínka o městě Ajn Karim, o kterém se traduje, že v tomto městě se odehrálo navštívení Alžběty a kde v místech dnešního kostela sv. Alžběty, zazněl poprvé *magnificat* z úst Panny Marie.⁶²

Ajn Karim (Pramen vinice) leží 7,5 km od Jeruzaléma. Vznik města se datuje do doby bronzové. Jméno Bét-kerem najdeme u proroka Jeremiáše (Jer 6,1).⁶³

V dnešní době je zde kostel Navštívení, jehož krypta odkazuje na Jakubovo protoevangelium.⁶⁴

Když jsme si určili město, ve kterém podle tradice proběhlo setkání Alžběty a Panny Marie, tak bychom se mohli společně s Pannou Marií vydat na cestu za Alžbětou.

⁵⁴ RYŠKOVÁ, Mireia. *Doba Ježíše Nazaretského*. Praha: Karolinum, 2008, s. 27.

⁵⁵ Zmínka o 8 městech je zřejmě přehlédnutím, neboť následně G. Kroll uvádí jen 7 místních jmen.

⁵⁶ KROLL, Gerhard. *Po stopách Ježíšových*, s. 154-158.

⁵⁷ KROLL, Gerhard. *Po stopách Ježíšových*, s. 154-158.

⁵⁸ KROLL, Gerhard. *Po stopách Ježíšových*, s. 155.

⁵⁹ KROLL, Gerhard. *Po stopách Ježíšových*, s. 154-158.

⁶⁰ citováno podle: KROLL, Gerhard. *Po stopách Ježíšových*, s. 155.

⁶¹ KROLL, Gerhard. *Po stopách Ježíšových*, s. 154-158.

⁶² KROLL, Gerhard. *Po stopách Ježíšových*, s. 154-158.

⁶³ KROLL, Gerhard. *Po stopách Ježíšových*, s. 154-158.

⁶⁴ KROLL, Gerhard. *Po stopách Ježíšových*, s. 154-158.

Vydáme se z Nazareta, ujdeme asi 30 km a projdeme severním Samařkem. Po dalších asi 40 km dojdeme k úpatí hory Gerizím, která je zmíněna v knize Deuteronomium (srov. Dt 11,29; 27,12), v knize Jozue (srov. Joz 8,33), v knize Soudců (srov. Sd 9,7) a v 2. knize Makabejské (srov. 2 Mak 5,23; 6,2). Od úpatí hory Gerizím budeme spolu s Pannou Marií pokračovat dalších 66 km do Jeruzaléma a nyní již z výše uvedené zmínky Teodosila o poutním městě Ajn Karim víme, že z Jeruzaléma nás čeká cesta 7,5 km. Odhadem můžeme říci, že cesta Panny Marie byla dlouhá 143,5 km a trvala asi 3-4 dny.⁶⁵

Panna Maria, mladičká dívka (srov. JkEv XII,3), se zřejmě na cestě přidala k nějakým obchodníkům, neboť sama žena v té době neměla žádná práva a byla jistě zranitelná, zvlášť cesty nebyly tolik bezpečné, byly plné loupežníků, jak později vypráví Ježíš (srov. Lk 10,30-35).

⁶⁵ KROLL, Gerhard. *Po stopách Ježíšových*, s. 154-158.

6. Obraz cesty u Lukáše jako misie

Lukáš předkládá příběh Ježíše Krista, Syna Božího ne jako pouhý příběh, ale svým popisem jasně vede čtenáře ke kladení si otázek a k poznání, že nejde pouze o příběh Syna Božího, ale že nám je ukázána cesta Ježíše jako příklad naší celoživotní cesty za štěstím, za naplněním našeho pozemského pobytu.

Lukášova scéna příchodu Krista na svět je zrod víry v našem životě.

Když při čtení synoptických evangelií vycházíme z předpokladu tzv. „teorie dvou pramenů“, která považuje Markovo evangelium za nejstarší, je zřejmé, že Matouš i Lukáš převzali od prvního evangelisty dominantní motiv cesty do Jeruzaléma. Toto schéma symbolicky představuje celé Ježíšovo veřejné působení a v širším smyslu celé jeho spasitelské poslání. Ale zatímco u Marka v motivu jediné cesty do Jeruzaléma dominuje myšlenka „cesty kříže“, Lukáš při zachování tohoto původního markovského smyslu připojuje k cestě ještě význam „misijní“. Novozákonní bádání považuje střední část Lukášova evangelia za významný oddíl tohoto spisu a nazývá jej „zprávou o cestě“ (něm. Reisebericht; Lk 9,51–19,27).⁶⁶ Lukáš do této sekce svého spisu vložil mnoho vlastní látky – podobenství, zázračná uzdravení, Ježíšovy výroky a rozhovory s jednotlivci nebo skupinami lidí, a tak z původní markovské rozšířené „křížové cesty“ vytvořil rozsáhlou misijní cestu pozemského Ježíše.

Protože Lukáš pojal své dvojdílo (evangelium a Skutky apoštolů) jako diptych s mnoha paralelami, lze Ježíšovo působení na cestě do Jeruzaléma považovat za paradigma každé další misionářské cesty, na kterou se ve Skutcích apoštolů vydávají jeho učedníci po Velikonocích, zejména Petr v prvních částí Skutků a Pavel v části druhé. Tato cesta církve, na níž jsou učedníci přímo doprovázeni vzkříšeným Pánem, je emblematicky ztvárněna v poslední kapitole Lukášova evangelia ve vypravěčsky působivé a teologicky bohaté cestě emauzských učedníků (srov. Lk 24,13–35). Analogicky pak lze Mariinu cestu do „judských hor“ číst jako anticipaci Ježíšovy misijní cesty a misijních cest apoštolů. Vždyť Mariina misie obsahuje vše podstatné, co k misii patří. Misijní podstatu přinášet druhým Ježíše, Maria splnila. Maria Ježíše nesla přítomného ve svém lůně. Svě příbuzné díky přítomnosti Krista předala Ducha Svatého.⁶⁷

⁶⁶ POKORNÝ, Petr - HECKEL, Ulrich. *Úvod do Nového zákona*, s. 522–523.

⁶⁷ První dvě kapitoly Lukášova evangelia jsou koncipovány jako teologický úvod k celé knize. Vzhledem k této jejich povaze obsahují velmi koncentrovaný souhrn teologických motivů a témat, které

Lukášův motiv misijní cesty lze také chápat jako způsob, jak interiorizovat evangelium v duchovní cestě víry každého Ježíšova učedníka. U člověka, který byl pokřtěn jako malý, první ukázání na Krista a Jeho Otce zprostředkovali rodiče, i když si sám v průběhu svého dospívání musí projít obrácením a musí si odpovědět na plno existenciálních otázek sám, aby si ujasnil, co pro něho víra v Ježíše Krista znamená, zda tomu může věřit a sám se musí ve své víře v Ježíše Krista zakořenit. Dítě věří všemu, v co věří rodiče, ale v období nabývání kritického rozumu, si musí vše kriticky prověřit a udělat si jasno.

U člověka pokřtěného v dospělosti, to bývá touha po naplnění jeho pozemského úkolu, kterou každému člověku Bůh vkládá do srdce již při narození. Když tuto touhu člověk pozná a vyslyší, tak na ni odpoví přijetím svátostí křtu. Zde záleží na vnímavosti člověka a na životních okolnostech, aby člověk poznal Boží oslovení a aby našel cestu k přijetí nabídky a odpovědi na toto oslovení.

Ježíšovo dětství, jeho putování s učedníky je příklad pro náš život a naši pout' (misii) zde na světě, neboť je nám dán příklad, jak své nesnáze řešit.

Ježíšův odchod k Otci je pro růst naší víry také velmi potřebný a prospěšný. Dává nám odpověď s velkou nadějí, jak a kde ukončíme svou životní pout', neboť víme, že smrtí život nekončí, spíše začíná. Proto i víme, proč máme dodržovat pravidla, která nám Ježíš zprostředkoval. Chceme svůj život završit v Božím království a jsme duchovně vedeni k poznání, že smrt je pouze přechod do života věčného ve společenství s Otcem.

Tyto dvě cesty Ježíše Krista jsou ukotveny a shrnuty na konci Lukášova evangelia v příběhu Emauzských učedníků (srov. Lk 24,13-32), kde Lukáš shrnuje celoživotní pout' učedníka, který následuje Ježíše Krista.

Příchod Ježíše na svět i Jeho setkání učedníků na cestě do Emauz nám ukazuje postupný růst víry po setkání s Ježíšem. Scéna Jeho odchodu je směr naší životní cesty do Božího království.

Misii můžeme definovat jako návštěvu (cestu) s posláním: „Návštěva „posla“ v orientálním světě není pouze zdvořilostním gestem, ale navýsost politickým činem,

pak jsou rozváděny v dalších kapitolách v průběhu Ježíšova života a činnosti. Tak například Mariin chvalozpěv Magnificat anticipovaně hlásá to, co jednou bude Ježíš zvěstovat v blahoslavenstvích (Boží záliba v chudých, nasycení hladových apod.). Není tedy divu, že také výrazný motiv cesty coby formy Ježíšovy misijní činnosti a pozdější misijní expanze rané církve nachází svou anticipaci v Mariině cestě do „judských hor“.

jenž nezůstává bez následků.“⁶⁸ (srov. 2 Sam 10,1-5) Zde se rozvíjí naše životní misie, kterou plníme každý den, neboť denně navštěvujeme různá místa a vnášíme tam Krista, v kterého věříme a kterého jako Maria neseme druhým. Nejen že vnášíme Krista na místa, kam přicházíme, ale na těchto místech plníme i úkol, který nám Bůh svěřil.

Bůh dává jednotlivcům poslání tak, aby se toto poslání dotklo srdce daného člověka a vedlo ho k činu. Právě Maria je vzor pro vnímání Božího oslovení i pro odpověď na toto oslovení. Maria odevzdaností svého života do Boží vůle přijímá andělovo zvěstování, kterému plně důvěřuje a na nějž odpovídá svou cestou ke své příbuzné Alžbětě, kde si nejen ověří andělova slova, může se sdílet o Božím působení v jejím životě, ale i pomůže své příbuzné v jejím požehnaném stavu.

Stejně jako Maria i my musíme ukončit svůj úkol, který nám byl svěřen a odejít ze svého poslání (srov. Lk 1,56).

Misie je poslání nést Krista druhým, ale ne celoživotní neměnný úkol, vždy je potřeba putovat dál a vnášet Krista dál třeba jiným způsobem, podobně jako ne všechny Ježíš uzdravoval stejným způsobem.⁶⁹ Každý člověk potřebuje svůj způsob, jak se o Bohu dozvědět a jak mu vnést Krista do života. Někdy člověk Krista v životě už má, ale jen si to neuvědomuje a je potřeba na Něho jen ukázat, obdobně jako Panna Maria a Jan.

6.1 Cesta u Lukáše

K obecnému pojednání o motivu cesty v Lukášově díle, které je uvedeno výše, bude vhodné nyní připojit jeho detailní představení. Po skončení extenzivní misie během galilejské činnosti (4,14–9,50) se Ježíš vydává na cestu do Jeruzaléma. Důležitost tohoto obratu v Ježíšově působení Lukáš podtrhuje slavnostním dílčím úvodem: „Když se naplňovaly dny, kdy měl být vzat vzhůru, upjal svou mysl k cestě do Jeruzaléma“ (9,51). Tato cesta (9,51–19,27) má tři fáze, z nichž každá je uvedena zmínkou o Ježíšově směřování do Jeruzaléma: a) 9,51–13,21 („upjal svou mysl k cestě do Jeruzaléma“, 9,51); b) 13,22–17,10 („Ježíš procházel městy i vesnicemi, učil, a přitom stále směřoval k Jeruzalému“, 13,22); c) 17,11–19,27 („na cestě do Jeruzaléma procházel Samařskem a Galileou“, 17,11). K tomu pak přistupuje čtvrtá fáze, která zaznamenává Ježíšovo „přibližování se“ k Jeruzalému (19,28–48). V 19,28 se naposled objeví motiv „cesty“ („po těchto slovech pokračoval Ježíš v cestě do Jeruzaléma“).

⁶⁸ *Příběhy apoštolů, Novozákonní apokryfy II.* Praha: Vyšehrad, 2003, s. 56.

⁶⁹ Uzdravení: za ruku Lk 8, 54; na dálku 7,11n; dotek 7,14; slovem 5,20; 6,10; 13,38; rozkazem 4,35; 4,39; 9,12; na splnění slova 17,14.

Následující vyprávění o přibližování se Ježíše k Jeruzalému (19,29–44) je rozčleněno slovesem „přibližovat se“ (eggizein) na tři části (19,29.37.41).

Jak už bylo řečeno výše, Lukáš do rámce této cesty vložil různorodou látku o Ježíšově působení, jejímž společným jmenovatelem je misijní šíření Božího království všemi prostředky, které jsou pro Ježíšovo veřejné vystoupení charakteristické. Není proto divu, že na začátku evangelia Lukáš ve zkrácené formě podobným způsobem vykresluje poslání Ježíšovy matky Marie.

Životní radost vycházející z navštívení andělem, z daru Ducha Svatého, ze souhlasu s Božím povoláním je velkou životní silou, která Marii dovedla ve spěchu značně krkolomnou cestou k Alžbětě⁷⁰, kde si ověřila pravdivost andělových slov při zvěstování a kam přišla plnit své poslání pomoci své příbuzné v její náročné situaci.

Marii je zvěstována radostná zvěst, na potvrzení svých slov anděl uvádí těhotenství Alžběty, o které se tvrdilo, že je neplodná a hle v pokročilém věku i přesto otěhotněla (srov. Lk 1,36). Mariina cesta za Alžbětou je cestou ověření si pravdivosti andělových slov i potvrzením víry, která byla velmi silná, čistá a bezprostřední.

Mariina cesta není pouze pro ni cestou ověření si andělových slov, ale ověření si andělových slov je i pro čtenáře Lukášova evangelia, obdobně jako Zachariášovo mlčení bylo důkazem pro lid čekající před chrámem (srov. 1,21-22).

I pro svou silnou víru Maria obdržela od anděla při zvěstování možnost se ve víře utvrdit. I když ověření si andělových slov znamenalo velkou odvahu. Maria, velmi mladá dívka, odchází za svou příbuznou v době, kdy na ní není její těhotenství ještě znát, v té době ještě zřejmě ani Maria své těhotenství nepociťovala, odchází z rodné vsi sama bez svého snoubence a vrátí se po dokončení své služby u příbuzné, která potřebuje pomoc v době těhotenství (srov. JkEv XII,3).

Maria je modlící se a pracující ženou v Nazaretě a také pohotovou učednicí Boha, která ve spěchu opouští svou vesnici a vydává se pomoci druhým.⁷¹ Touto svou pohotovostí Panna Maria předznamenává požadavek svého syna Ježíše pro ty, kdo jej chtějí následovat (srov. Lk 18,22; Mt 8,22; Jan 1,43).

Andělova slova o těhotenství Alžběty nemusela být pronesená pro utvrzení Mariiny víry, ale mohlo jít o vyslání Marie na cestu (misii) za Alžbětou. Bůh nikdy neříká: „běž či udělej to a tohle“, ale vždy nám nechává svobodnou vůli říct ano či ne. Boží oslovení musí každý hodnotit ze svého pohledu, duchovní doprovázející může buď poradit či

⁷⁰ viz Příloha č. 1

⁷¹ FRANTIŠEK. *Evangelii gaudium*, čl. 287, s.173.

ukázat jiný pohled na daná znamení, ale rozhodnout se k činu musí každý sám. Zde Lukáš ukazuje velikost Boží lásky, právě v té svobodě při odpovědi na oslovení. Také je zde ukázáno, jak Bůh dokáže každé naše jednání použít pro svou oslavu a pro prohloubení nejen naší víry, ale i víry lidí v našem okolí.

Lukáš bravurně vystihuje důvěru v Boží oslovení, která je potřebná pro plnění naší misie. Z andělových slov Maria poznává své poslání nést Krista druhým a s ním sloužit a pomáhat druhým, což je její poslání i dnes. Maria nás vede ke Kristu, nejen vyslyšením našich proseb o pomoc, ale i svým příkladem. Nazýváme ji jako velkou pomocnici v těžkostech, které se nám staví do cesty za Kristem.

6.2 Cesta jako misie

Maria nám dává příklad své důvěru v Boží povolání, neboť se vůbec nebála, že ji nařknou ze smilství. O této lidské stránce důsledků misie není v Písmu ani zmínka, proto si dovoluujeme usuzovat, že to evangelista Lukáš i jako lékař, kterému muselo být jasné, že v době návratu domů od Alžběty již bude viditelné na Marii její těhotenství, považoval za nepodstatnou informaci nebo chtěl, abychom poznali Mariinu důvěru a sílu ověření si u Alžběty jejího pozeňnaného stavu a touhu pomoci příbuzné a chtěl, abychom se při povolání nebáli a nerozebírali lidsky důsledky našeho souhlasu. Maria nám ukazuje bezprostřední souhlas s povoláním plný důvěry. Vždyť v té době bylo za smilství trest ukamenováním (srov. Dt 22,21).

Naše důvěra v Boží povolání je velmi potřebná, neboť Pán, i když se zdá naše povolání plné překážek a nesmyslných kroků, tak má naši cestu již připravenou a vše dokáže vyřešit, pokud se Mu plně odevzdáme a jdeme za Ním.

Každý náš souhlas s povoláním a každé naše vydání se na cestu je projev naší důvěry. A tato důvěra je dennodenně prověřována malými úkoly, které při cestě za Kristem děláme. Maria svou cestou k Alžbětě procházela s Kristem, který své učedníky posílá tam, kam chtěl přijít sám (srov. Lk 10,1). Každý náš den je misií, neboť Krista s sebou neseme neustále díky křtu, kterým jsme byli s ním spojeni.⁷² Misie je naše životní putování světem, tedy i třeba v našem městě, i v tichosti naším bytím, nejlépe naším životním příkladem. Vždyť Maria při setkání mlčí, je misionář, který svým bytím zjevuje Trojici. Při svém životním misijním putování dostáváme každý den malé úkoly, které nemusíme ani pojmenovávat a uvědomovat si je, ale Bůh vede naše všechny

⁷² Srov. KKC 537, s.144.

kroky, o všem ví a rád nám pomůže, když nevíme, jak dál. K tomu stačí i krátká modlitba, jen povzdechnutí a uvědoměním si naší potřeby Jeho pomoci.

Lukáš zde ukazuje nejen cestu, kde je sama Maria, ale vyvrcholením Mariiny misie za příbuznou je právě v setkání žen. Alžběta je již od početí Jana Křtitele naplněna Duchem Svátým, neboť její mateřství překonalo lidské překážky početí. V Marii prorocky (srov. Jdt 13,18nn) poznává matku Mesiáše, i když to zřejmě ještě nebylo fyzicky vidět. To nás utvrzuje, že i Alžběta měla Boží poznání. Marii i čtenářům evangelia potvrzuje svým požehnaným stavem andělovo zvěstování. Lukáš toto setkání dvou žen využívá pro vložení modlitby chvály Boha za Jeho působení, ale i chválu víry Marie, obyčejné dívky.

Maria setkáním s Alžbětou obdržela důkaz o andělově zvěstování, které ji vede na misií a splnění misijního poslání u Alžběty. Úkolem Marie je nejen předat Alžbětě Ducha Svátého pro další úkol, ale i Alžbětě pomoci v jejím těhotenství.

Novým úkolem v poslání Alžběty je prorocky vyznat své poznání o víře Marie, o jejím početí, ale i o své víře v Trojici. Zde Maria na své misijní cestě nás vede k uchopení misie ne jako vnucování či pouze mluvení o své víře, ale předání Ducha Svátého, dát druhému možnost otevřít se a vyznat svou víru. Misionář nevnučuje své poznání, ani svou víru, pouze se snaží otevřít prostor a dodat odvahu druhým, aby vyznali svou víru, i své pochybnosti, se kterými pak následně misionář pracuje. Proto je důležité, aby misionář uměl mlčet a nechal mluvit ty, ke kterým je poslán. Misionář musí umět naslouchat, neboť každý neumí svou víru vyznat a spíše ji nepřímým jednáním, svými řečmi a svým chováním odhalí.

O rozvázném užívání slov, aby naše misijní činnost přinášela zasloužené plody, díky čemuž se v našem životě projeví radost z vykonané činnosti, píše papež František ve své encyklice *Lumen Fidei* v čl. 58.⁷³ O plodech naší činnosti z hlásání radostné zvěsti vypráví Ježíš svým učedníkům v podobenství o rozsévači (srov. Lk 8,4-8), které následně učedníkům vykládá (srov. 8,11-18).

6.3 Modlitba jako součást cesty

Nejprve se pokusíme definovat modlitbu. Potom se podíváme, jakou definici modlitby najdeme u Lukáše v evangeliu a jak učí modlitbě Ježíš své učedníky, které vysílá na cestu.

⁷³ FRANTIŠEK. *Lumen fidei. Encyklika Světlo víry*. Praha: Karmelitánské nakladatelství v Kostelním Vydří, 2013, čl. 58, s. 56.

Pak nahlédneme na modlitbu z pohledu cesty Marie za Alžbětou.

O definici modlitby se moc mluvit nedá, protože modlitba je intimní setkání člověka s Bohem. Definovat setkání s kýmkoli moc nejde, jelikož každý člověk je individuálně specifikovaný jedinec, který svébytně se setkává s druhými. Než si každý člověk uvědomí, jak chce či má k druhému přistoupit a s jakou důvěrou se s ním chce sejít, musí si nejdříve uvědomit, kdo je pro něj ten, s kterým se chce setkat a s kterým chce sdílet svůj život. Používáme sdílet svůj život, protože při každém setkání něco ze sebe předáváme druhému a záleží na druhém, zda to přijme či ne. Nejen my předáváme druhému, ale i on třeba svým pouhým mlčením nám něco předává.⁷⁴

Když mluvíme o modlitbě jako o setkání s Bohem, měl by si modlíci, tedy člověk, který se chce sejít s Bohem, uvědomit a odpovědět na otázku: „Kdo je pro mě Bůh v tomto okamžiku?“ Zaměřit se na Boha, specifikovat důvod, proč chce iniciovat setkání.

Hlavním důvodem setkání pro věřícího člověka jistě bude rozvíjení vztahu s Bohem a touha po bližším a bližším poznání, které ústí do touhy stát se svatým. Papež František ve své apoštolské exhortaci *Gaudete et exsultate* uvádí, že člověk se má stát svatým (srov. 1 Petr 1,16) a světec je člověk s duchem modlitby, který má potřebu komunikovat s Bohem. Tato komunikace vychází z touhy po Bohu a z otevřenosti po imanenci.⁷⁵

Sice o iniciaci ze strany člověka nejde, neboť iniciátorem setkání je Duch Svatý (srov. Řím 8,26). Člověk by si měl ujasnit nejen svůj vztah k Bohu, ale i k dané situaci, v které přistupuje k setkání. V každé situaci můžeme vnímat Boha jinak, stejně tak i v každé své aktuální situaci přistupujeme jinak k druhým lidem. Ve chvíli úspěchu a radosti ze situace může být Bůh pro nás milující Otec, ale v neúspěšném okamžiku Ho můžeme vnímat jako trestajícího policistu, s kterým nebudeme chtít přátelsky rozmlouvat o svých starostech a radostech, ale budeme napjatí a velmi obezřetní na svá slova, výrazy a pocity. Potom to již nebude upřímné setkání plné lásky, ve kterém nebudeme naslouchat a vnímat projevy lásky, jakou nám projevuje náš Společník.

Modlitbu jako setkání se s Bohem nám představuje celé Písmo svaté, neboť Bůh je neustále ve společnosti a v rozhovoru s člověkem (srov. Gn 3,9; 12,1-3, Ex 33,11).

⁷⁴ Mlčení je součástí aktivního naslouchání, které kněz využívá při svátosti smíření (zpovědi), aby rovnou vyřčené prohřešky, hříchy a bolesti odevzdal Pánu Bohu k uzdravení.

⁷⁵ srov. František. *Gaudete et exsultate*, čl. 147, s. 77.

Naším neustálým setkáváním se s Bohem, Ho nejen víc poznáváme a stáváme se citlivější pro Jeho slovo, pro Jeho činy i Jeho dary, ale neustálou modlitbou se vytváří a roste naše důvěra, oddanost a láska k Němu.⁷⁶

Tuto neustálou modlitbu po nás vyžaduje sám Ježíš (srov. Mt 26,41; Mk 14,38; Lk 22,40.46).

Při našem setkání v modlitbě se nebeskému Otci, tedy celé Trojici, klaníme pro Její vznešenost, velikost a přesažnost, chválíme Ji za Její dobrotu, lásku a milosrdenství, děkujeme Ji za vše, co máme i nemáme a samozřejmě Ji prosíme v našich potřebách i za potřeby druhých, neboť jsme si vědomi, že sami nezvládneme nic.⁷⁷

Krásně náš život i naše setkávání s Bohem shrnuje Katechismus katolické církve v čl. 2565 těmito slovy: „Život modlitby tedy znamená být stále v přítomnosti třikrát svatého Boha a ve společenství s ním.“⁷⁸

Náš běžný život můžeme pojímat jako putování po této zemi. Pokud takto přistupujeme ke svému životu, potom můžeme říci, že naše putování v okamžiku naší otevřenosti Božímu jednání a Boží společnosti v našem životě je celoživotní misie, při které druhým svědčíme o Božím působení a svědčíme i o životě a niterném společenství s Ním. Misie prodchnutá Boží společností je vlastně cesta v neustálé modlitbě.

6.3.1 Modlitba, které učí Ježíš jako zdroj misie

Modlitba, jak ji zaznamenává Lukáš ve svém evangeliu, není ani samotným Ježíšem učedníkům prikazovaná jako povinnost, spíše ji Ježíš u Lukáše v kapitole 11 nabízí a zprostředkovává svým učedníkům jako prostředek k navázání osobního vztahu s Bohem, Otcem, jemuž jsou syny.

Evangelista Lukáš velmi zdůrazňuje Ducha Svatého a důležitost modlitby v Kristově životě. Ježíš se u Lukáše modlí před důležitými okamžiky svého poslání (srov. Lk 6,12-13; 9,16; 9,18-20; 9,29; 22,32; 22,39-46), modlitbě učí své učedníky svým příkladem. Nejde pouze o osobní skrytou modlitbu, sám Ježíš se účastní oficiálního života modlitby židovské komunity. Nejenže navštěvoval v sobotní den synagogu (srov. 4,16-30; 4,44; 6,6; 13,10), ale pronáší i nad jídlem modlitbu díkyvdání

⁷⁶srov. *Kancionál: společný zpěvník českých a moravských diecézí*: vydání pro olomouckou arcidiecézi. Praha: Katolický týdeník, 2004, s. 17.

⁷⁷ srov. *Kancionál*, s. 17.

⁷⁸ KKC 2565, s. 623.

(srov. 9,16). K modlitbě se ubíral do samoty (srov. 5,16; 6,12; 9,18; 22,41), modlil se na hoře (srov. 6,12).⁷⁹

Ve skutcích jsou již všechny rozhodující události doprovázené modlitbou (srov. Sk 1,14.24; 2,11; 4,24-31; 6,4.6; 7,59-60; 8,15; 9,11.40; 10,9.30; 11,5; 12,5.12; 13,3; 14,23; 16,25; 20,36; 21,5; 28,8). „Ze Skutků je tedy naprosto zřejmé, že cesta křesťana je vždy cestou modlitby.“⁸⁰

V 11.kapitole Lukáš uvádí svou verzi Otčenáše. Modlitba obsahuje jednoduché oslovení „Otče“.⁸¹ Zde se projevuje blízký vztah Ježíše s Bohem. Podobně blízký vztah se dá předpokládat i u apoštolů. Lukášovo učení o modlitbě následuje, po základním obrácení se na Boha, pokračuje Ježíšovým vyzváním, abychom prosili, hledali a tloukli. (srov. Lk 11,9-10).

„Modlitba je pastvinou duše, rozkoší a objetím s Bohem, je polibkem pokoje mezi snoubencem a snoubenkou, duchovní sobotou, v níž se Bůh osvěžuje s duší v příjemném příbytku na hoře Libanon, kde, jak říká Šalamoun, se těší s lidskými syny.“

svatý Ludvík z Granady⁸²

Svatý Ludvík z Granady nám představuje modlitbu jako velmi niterné setkání prostoupeno velkou intimitou a důvěrným společenstvím s Tím, kdo nás nesmírně přesahuje. Ve výroku svatého Ludvíka nacházíme právě hloubku, toho, kdo se osvěžuje. Člověk většinou si v modlitbě nachází odpočinek a noří se do Boží náruče, aby si mohl odpočinout a nabrat sílu na další putování po zemi. Ale svatý Ludvík říká, že Bůh se osvěžuje, což je milosrdný projev toho, že Bůh stojí a touží po naší přítomnosti. Vždyť Ježíšův výrok na kříži „Žízním.“ (Jan 19,28), který zaznamenal ve svém evangeliu apoštol Jan, se vykládá Boží žízní po lásce člověka.⁸³

6.3.2 Modlitba, která vyplývá z misie

Při misii musí být misionář velmi citlivý a číst z okolností, jak Boží vůli, tak i nastavení druhých, zvláště těch, ke kterým je poslán a u nichž má splnit své poslání, ať službou, rozhovorem či jen pouhým bytím.

⁷⁹ Mareček P. *Evangelium podle Lukáše*, s. 340-360.

⁸⁰ Mareček P. *Evangelium podle Lukáše*, s. 359.

⁸¹ Mareček P. *Evangelium podle Lukáše*, s. 353.

⁸² KOHUT, Vojtěch. *Moudrost mystiků s Vojtěchem Kohutem: živá zkušenost s Bohem v novověké mystice*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008, s. 30.

⁸³ srov. KKC 2560, s. 622.

Na setkání s Alžbětou nám Panna Maria ukazuje nesmírný poklad mlčení, o kterém blahoslavená Anna od svatého Bartoloměje prohlásila:

„Mlčení je vzácné, protože v něm se duše učí moudrosti Boží, jak to On chce a jak je to povinností každé duše. Mlčením se stáváme silnými, protože když utichá hluk slov, zaniká zmatek; a když se duše utiší, vynakládá veškerou svou sílu na sjednocení s Bohem, v něm se uzavírá a uchovává ve svatém mlčení...“

Anna od svatého Bartoloměje⁸⁴

Panna Maria pouze Alžbětu pozdravila, v mlčení předala Ducha Svatého. Otevřenost Alžběty pro přijetí daru od Panny Marie a poznání, které obdržela, vyznává ve svém proroctví. Pokud by nebyla ve vztahu s Bohem, poznání o Mariině těhotenství by jistě nepochytila nebo by si jen řekla, že si vymýšlí, neboť nemá žádné důkazy.

Zde se projevuje citlivost, kterou získává člověk při přebývání v Boží společnosti.

Jelikož na misií má každý svůj úkol, je důležité i vnímat, že při plnění úkolu, pokud zůstane misionář ve společenství s Bohem, prokazuje Bohu nejzáslužnější modlitbu. Touto modlitbou získává misionář klid, sílu a nadhled pro svou činnost.

Misie a plnění poslání člověka i přinutí odebrat se do své komůrky nebo do kostela před svatostánek, aby pobyl sám ve společnosti s Bohem, mohl s Ním osobně v klidu prodiskutovat co a jak má při svém poslání dělat. O tomto osobním rozhovoru Panny Marie s Bohem nemáme žádný záznam v Písmu, ale zřejmě jej vedla při své cestě za Alžbětou, a i při své službě Alžbětě, neboť jak by věděla, že má ukončit svou službu (misií) a odejít zpět domů, jak máme uvedeno ve verši 56. Vždyť mohla své příbuzné pomoci i v prvních týdnech po porodu.

Pro každého věřícího nejen pro misionáře je potřeba, aby se chopil příležitosti a začal přebývat ve společnosti s Pánem v tichu. Nejenže sebe odvede do bezpečného prostředí, kde mu nehrozí žádné nebezpečí, ale nabídne Bohu jako svému společníku prostor na mluvení, proměňování srdce. Nejenže Bůh může člověku něco říci v tomto vzácném tichu, ale dodá mu i sílu pro další aktivity dne, se silou člověk získává i radost, naději a bezstarostný přístup pro další úkoly.

Maria nás právě v navštívení učí tiché a odevzdané modlitbě, neboť se setkala s Alžbětou v přítomnosti Pána. I my máme v druhých nacházet Pána. Sice zde spíše bylo setkání s Pánem v modlitbě pro Alžbětu. Ale i Panna Maria se setkala s Pánem,

⁸⁴ KOHUT, Vojtěch. *Moudrost mystiků s Vojtěchem Kohutem*, s. 32.

nejen prostřednictvím Alžběty, ale i v uvědomění si po Alžbětiných prorockých slovech koho vlastně už nyní nosí pod srdcem.

Během cesty Panny Marie za Alžbětou mohla a jistě rozjímalala o slovech andělových i o tom, s čím souhlasila a jak to asi bude probíhat. Což je součást i naší každodenní misie, abychom v modlitbě při setkání s Pánem probrali a zhodnotili události, které nás čekají a které na konci dne zhodnotíme ve společenství s Pánem, jak se nám povedly a kde máme rezervy, na které bychom se měli ve svém duchovním životě zaměřit, abychom rostli ve svatosti.

Maria nás i zpravuje o tom, že svou modlitbu jistě konala během pomoci, ke které byla poslána k Alžbětě. Zde stejně jako Marta sestra Marie, u kterých se Ježíš zastavil, vykonala Panna Maria u Alžběty mnoho práce (srov. Lk 10,40) obdobně v modlitbě jako Marta a Marie, jak jsme uvedli v kapitole 5.1.4.

Při setkání z úst obou žen zaznívá chvála Boha po uvědomění si obdržených darů a milostí, tato chvála vyplývá z celkového zaměření misie, neboť předávání Krista druhým vede samo o sobě ke chvále Boha za umožnění takového úkolu, aby se rozšiřovalo Boží království na zemi (srov. 9,2).

Pro rozjímavou modlitbu, která nás povede k otevření se misii v dané době a v dané situaci, můžeme použít slova Marie před zahájením misie:

- „jsem služebnice Páně“ (1,38)
- „Ať se mi stane podle tvého slova“ (1,38)

V těchto slovech můžeme rozjímat nejen své povolání, ale i svůj souhlas s povoláním a plné odevzdání se do Božích rukou, čímž se aktivně zapojíme do dějin spásy. Můžeme i rozjímat o své důvěře v Boží plány v našem životě.

Během misie můžeme využít pocit a slova Alžběty pro rozšíření ujištění se o Pánově vůli a ukotvení se na místě i v činnosti:

- radost z poznání Pánova navštívení (srov. 1,44)

Tento Alžbětin pocit po Mariině pozdravu, který Alžběta pocítila z pohnutí svého syna, může misionáři pomoci překonat počáteční rozpaky při přijetí na území, kam byl poslán. Misionář musí pocítit, že je lidmi v daném místě, kam byl poslán, přijímán. Rozjímáním nad tímto Alžbětiným pocitem může misionář poznat a ujasnit si důvody nepřijetí i cestu, jak něco změnit, aby toto nepřijetí mohl proměnit.

- „blahoslavená, která si uvěřila“ (1,45)

Tato slova jsou důležitá pro naše ujistění, zda jsme správně rozlišili naše povolání a zda jsme s důvěrou uvěřili, že má pro nás Pán připravenou tu nejlepší cestu našeho života.

7. Misijní rozměr cesty Panny Marie za Alžbětou

Navštívení Alžběty po zvěstování můžeme vnímat jako předobraz Ježíšovy misie zde na zemi a předurčení všech, kteří souhlasí se svým úkolem v dějinách spásy jako Panna Maria. Před rozebíráním misijního rozměru navštívení Alžběty Pannou Marií si nejprve zopakujme a shrňme, co chápeme pod slovem misie.

Misii rozumíme přinášení Krista druhým a otevírání prostoru pro druhého, aby s radostí, s důvěrou a živelností vyznal svou víru, v co věří a zda má nějaké otázky či pochybnosti o své víře, které potřebuje si ujasnit a abychom poznali, zda je dotyčný otevřen k poznání živého Boha a k poznání Jeho syna Ježíše Krista.

Jelikož víra v Boha není oddělena od našeho každodenního života a Bůh je s námi stále, je potřeba poznat a vědět, jak můžeme Boha přiblížit lidem v jejich každodenních činnostech i v jejich životech. Pro to je potřeba znát jejich životní příběh, jejich historii i jejich další životní plány.

Když takto si ujasníme termín misie, otevře se nám prostor vnímat Mariino navštívení Alžběty jako plně misijní. Nejenže uposlechla andělových slov (srov. Lk 1,36-39), které ji i nepřímo vyslaly na misii vykonat službu lásky. Setkala se plná radostí a nadšení ze své cesty se svou příbuznou Alžbětou (srov. 1,40), které šla prokázat službu lásky svou pomocí v jejím požehnaném čase.

Alžbětě předala Ducha Svatého (srov. 1,41), který po předání Alžbětě otevřel ústa a skrze ni prorokoval o dítěti, které Maria počala po andělově zvěstování (srov. 1,42).

Alžběta i vyznala svou víru v Trojici, což je pro ni a její víru důležité i pro víru čtenáře Lukášova evangelia (srov. 1,41.43.45). Vyznání Trojice je jeden z cílů každé misie.

7.1 Charakteristiky misionáře podle Panny Marie

Maria při zvěstování vyjadřuje svou zralost, schopnost uvažování a svou velkou vnitřní hloubku, což by misionář a každý křesťan měl svou víru a svůj život mít pevně zakořeněný v Kristu proto, aby mohl rozdávat, co sám přijal.

Panna Maria je dívka zakořeněna v Bohu všemohoucím. Při oslovení Božím služebníkem, který ji znenadání osloví, pocítí sice bázeň, ale důvěřuje mu. S pokorou přijímá zvěstování i informaci o požehnaném stavu své příbuzné (srov. 1,36).

Přijímá své poslání a jde pomoci své příbuzné. Nezůstává doma, vždyť se mohla stát opečovávanou ženou svého snoubence. Raději se vydává na cestu, aby pomohla své příbuzné Alžbětě.

Je nádherné si uvědomit okolnosti té doby, způsob cestování, bezpečnost cest a rozhodnost mladičké dívky Marie, která nikomu nic neřekla a vyrazila. Vyrazila by dnes stejně stará dívka sama na tak dalekou cestu jen tak?

Misionář v setkání dvou žen může pro svou činnost čerpat způsob, jak pomoci druhým lidem se otevřít a jak se chovat při jejich vyznání víry. Panna Maria byla plná modlitby, přinesla Alžbětě Krista, v tichosti předala Ducha Svatého a s pokorou přijala od Alžběty pochvalu za svou víru v Pána.

Misionář jako Panna Maria má nést po celý svůj život s sebou všude, kam přijde, samotného Krista a na Něho ukazovat. Měl by dávat prostor nejen Kristu, ale i Duchu Svatému, který misionáře povolává na misií a přímo na dané misijní místo. Na své cestě by měl misionář s působením Ducha Svatého i s Jeho vedením na místě i v daných lidech spolupracovat, což vyžaduje hluboký vnitřní život v modlitbě u misionáře a velkou duchovní citlivost pro rozlišování a vnímání Božího vedení.

Díky duchovnímu zázemí by měl být misionář odvážný nebát se překážek.

Další vlastností misionáře a křesťana, kterou svou cestou za Alžbětou ukazuje Panna Maria je, že přijatý dar nemá pro sebe, ale má jej druhým předávat nejen svou službou, ale i svým životem.

Misionář by měl být otevřený přijímat jednotlivé lidi, ke kterým je poslán a přistupovat k nim s úctou a respektem (srov. Lk 1,39).

7.2 Misionář podle církve

V této kapitole uvedeme několik znaků misionáře, které církve vyvozuje z poslání na misie a které uvádí ve svém dokumentu z II. vatikánského koncilu *Ad gentes*, Dekret o misijní činnosti a jaké papež František uvádí ve své apoštolské exhortaci o povolání ke svatosti v současném světě *Gaudete exsultate*, Radujte se a jásejte, v které pohlíží na každodenní misií věřících v dnešním světě.

V katechismu katolické církve se uvádí, že církve převzala od učedníků misijní příkaz, který obdrželi od samého Ježíše: „Jděte tedy, získejte za učedníky národy, křtěte

je ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého a uče je zachovávat všechno, co jsem vám přikázal. Hle, já jsem s vámi po všechny dny až do konce světa.“ (Mt 28,19-20)⁸⁵

Dekret *Ad gentes* charakterizuje misijní činnost církve. Obracejí se k lidem, kterým chybí poznání Boha, neboť o Něm neslyšeli nebo vyrostli v prostředí, kde jsou lidé spoutáni starými náboženskými tradicemi a neznají osobního Boha a Ježíše Krista. Úkolem církve je právě těmto lidem, nabídnout tajemství spásy a ukázat na Krista a ukázat jim krásu a plnost života podle Něho.⁸⁶

Misionáři i všichni věřící lid má o Boží přítomnosti ve světě a Jeho lásce ke všem svědčit svým životem, úctou a láskou. Mají se účastnit jejich kulturních, společenských akcí, mají být obeznámeni s jejich národními a náboženskými tradicemi. Radostně a uctivě mají slovem i příkladem odkrývat semena Slova v nich ukryta. Církev doporučuje po vzoru Krista, který zkoumal srdce lidí a přiváděl je rozhovorem k Božskému světlu, tak ať misionáři i všichni věřící hluboce Kristovým Duchem, poznávají, hovoří a ovlivňují lid, ke kterému byli posláni.⁸⁷

Člověk má odpovědět na Boží povolání a vydávat o Pánu svědectví svým životem, velkou trpělivostí, velkodušností, dobrotivostí a nepředstíranou láskou. Má být přesvědčen o zvláštní síle ctnosti Kristova učedníka, kterou je poslušnost.⁸⁸

Misionář by měl se denně duchovně obnovovat, k čemuž by ho měla vést zvláštní duchovní a mravní výchova.⁸⁹

Měl by být podnikavý, vytrvalý v nesnázích. Měl by trpělivě snášet samotu, únavu i neúspěchy v práci. Měl by se přizpůsobit cizím mravům a tradicím, být spokojen s tím, co má a kde je. Vše by měl zvládat s nadhledem, s radostí a být šťastný, že druhým může přinášet radostnou zvěst o spásě a obdarovávat je samotným Kristem.⁹⁰

Také musí být vzdělán, aby znal pravdy víry a správné učení (srov. 1 Tim 4,6). Také by měl být obeznámení o národech, kulturách, náboženstvích i tradicích místa, kam je vyslán.⁹¹

Papež František se v exhortaci *Gaudete et exsultate* výslovně zaměřuje na naši svatost v běžném životě, a hlavně ji ukazuje na našem připodobnění se samotnému

⁸⁵ srov. KKC 849, s. 226-227.

⁸⁶ *Ad Gentes* čl. 10. *Dokumenty II. Vatikánského koncilu*. Praha: Zvon, 1995. Církevní dokumenty, s. 477.

⁸⁷ AG 11, s. 477.

⁸⁸ AG 24, s. 492-493.

⁸⁹ AG 24-25, s. 492-493.

⁹⁰ AG 24-26, s. 492-493.

⁹¹ AG 26, s. 494.

Kristu.⁹² Přijmeme-li Kristův život do svého života a budeme-li Ho následovat, tak přijmeme i misijní poslání do svého každodenního života. A jelikož Kristus nás povolává nejen ke svatosti, o které píše papež František, ale i k misii hlásat Jeho a Jeho Otce. Můžeme přijmout rady papeže Františka, abychom svatost zdokonalili ve svých životech a tím i zařadili do našeho misijního poslání, který nám Bůh svěřuje každý den.

Papež František upozorňuje na 5 významných projevů lásky k Bohu a bližnímu, které vnímá jako důležité a které jsou v dnešní době obzvláště ohrožené dnešní vznětlivostí, neklidem, negativitou, smutkem, pohodlností, lhostejností, individualismem a falešnou spiritualitou bez setkání se s osobním Bohem.⁹³

Nejprve nás papež upozorňuje, že máme zůstat zaměřeni na Boha a stále na Něj pamatovat. Toto vědomí nás uvede k projevům lásky jako je snášenlivost, trpělivost a tichost. Dalším projevem lásky je radost a smysl pro humor, sám Nehemiáš nás vyzývá: „Nebud'te smutní, protože radost z Hospodina je vaší silou.“ (Neh 8,10).⁹⁴ Tato radost může vycházet z projevů, kterými jsou odvaha a nadšení. Odvaha a nadšení zachovávají stopu ve světě, ovlivňuje druhé a odvádí nás od pohodlnosti, která nás uvěznuje ve zvycích.⁹⁵

Zde nás papež vyzývá, abychom prosili Pána o milost neváhat vyslyšet žádost Ducha Svatého k vykročení na misii a měli bychom prosit o apoštolskou odvahu předávat evangelium druhým.⁹⁶

7.3 Ženy v Ježíšově misii

Evangelista Lukáš ve svém evangeliu dává prostor ženám. Nejen nám zprostředkovává znaky ženské spirituality, ale také nám ukazuje důležitost ženy při spáse světa, která je darem milosrdného Boha.

Text, kde jsou jmenovitě zmíněné některé ženy v Lukášově evangeliu, o kterém se ve spojitosti s misíi zmíníme, je Lk 8,2-3. Ježíš od sebe ženy neodháněl, ale nechal je kráčet s Ním a se Svými učedníky. Lukáš vyjmenovává pouze některé, které ale ukazují na bezprostřední oddanost a touhu být s Ježíšem, zřejmě i vděk za uzdravení, který můžeme přisuzovat Marii Magdalské, z níž vyhnal Ježíš sedm démonů. Můžeme se zaměřit na ženu jménem Jana, která byla manželka správce Chuzy, který sloužil samotnému Herodovi. Zde je obdivuhodné, že žena muže, který byl finančně zajištěn a

⁹² FRANTIŠEK. *Gaudete et exsultate*, čl. 19,20, s. 16-17.

⁹³ FRANTIŠEK. *Gaudete et exsultate*, čl. 110,111, s. 61.

⁹⁴ FRANTIŠEK. *Gaudete et exsultate*, čl. 123, s. 67.

⁹⁵ FRANTIŠEK. *Gaudete et exsultate*, čl. 129,139, s. 69-73.

⁹⁶ FRANTIŠEK. *Gaudete et exsultate*, čl. 139, s. 73.

který měl společenské postavení, se odhodlala jít a setrvávat ve společnosti Ježíše a Jeho učedníků. Můžeme souhlasit s lidem, který o Něm prohlašoval, že má moc slova a jistě byl i velmi charizmatičtý (srov. 4,22.36).

Ženy jako Ježíšův doprovod také zmiňuje ve svém evangeliu i Matouš (srov. Mt 27,55-56). Marii Magdalskou uvádí shodně s Lukášem, ale zmiňuje i Marii, matku Jakuba a Josefa a matku synů Zebedeových.⁹⁷ Marek (srov. Mk 15,40-41) uvádí jak Marii z Magdaly, tak i matku Jakuba mladšího i Josetu a navíc zmiňuje i Salome, kterou překladatelé Jeruzalémské Bible ztotožňují s matkou synů Zebedeových z Mt 27,56.⁹⁸ Marek uvádí, že tyto ženy následovaly a sloužily Ježíšovi od dob, co procházel Galilejí, také zmiňuje další, které s ním přišly vzhůru do Jeruzaléma.

Tato skupina žen byla velmi různorodá. Všechny však měly společné to, že byly uzdraveny Ježíšem. Svou vděčnost nevyjádřily pouze svým citem, ale obětavou službou a péčí o potřeby samotného Ježíše a Jeho druhů na cestě. Na tom je možné postřehnout, že spása není ze skutků, ale je darována z milosti skrze víru a ženy dosvědčují, že pokud ji někdo opravdově prožije, vede to k oddanosti a konání konkrétních dobrých skutků.⁹⁹

O ženách z Galileje se Lukáš zmiňuje v situaci po Ježíšově smrti pod křížem (srov. Lk 23,49). A u Lukáše to jsou právě ženy, které se jako první od andělů, mužů v oslnivých šatech, dozvěděly o tom, že se na Ježíši vyplnilo, co sám o sobě prorokoval a že je živ (srov. 24,1-8). Lukáš zde zmiňuje opět Marii z Magdaly, Janu a Marii, matku Jakuba. Zřejmě to byly pro Lukáše významné ženy, neboť je uvádí, jak na začátku Ježíšova putování, tak i na konci. Lukáš i uvádí, že i u prázdného hrobu byly i další ženy (srov. 24,10).

Ženy neměly žádné společenské postavení, jejich svědectví o prázdném hrobě a o vidění andělů učedníci nevěřili (srov. 24,9), proto je otázka, proč o tak důležité informaci, která je znamením a dovršením představy o spáse, se jako první dozvěděly ženy a jako první o ní měly svědčit. To nás opět přivádí k Lukášovskému literárnímu prvku, kterým je kontrast a asi můžeme i usoudit, že by muži nešli o této události někomu vyprávět, zvláště když byli zranění událostí kříže (srov. 24,13-24).

⁹⁷ *Jeruzalémská Bible*, s. 1798.

⁹⁸ *Jeruzalémská Bible*, s. 1780.

⁹⁹ GOODING, David. *Lukášovo evangelium*. Praha: Návrat domů, 1994, s.113-114.

Lukáš i na ženách, na křehkém stvoření, ukazuje vytrvalost modlitby a její sílu (srov. 18,1-8), neochvějnou lásku k Bohu (7,36-50), na sestřích Martě a Marii vysvětluje druhy modlitby (10,38-42).

8. Závěr

Práci jsme začali nejprve nahlédnutím na evangelistu Lukáše a jeho evangelium. Uvedli jsme v kapitole 3 pouze krátký souhrn, o čem a jakým způsobem ve svém evangeliu svatý Lukáš píše. Než jsme začali rozebírat námi vybranou perikopu o navštívení Alžběty, jak je nazývána, tak bylo zapotřebí ji uvést nejprve několika zmínkami o zvěstování početí Ježíše Krista, neboť perikopa navštívení Alžběty je následkem slov, která se Maria při zvěstování od anděla o své příbuzné dovídá a které ji vedou na misií pomoci Alžbětě v jejím požehnaném stavu.

V tomto uvedení do situace navštívení Alžběty můžeme vnímat Lukášovu snahu nás dovést k poznání, že i v našem životě vše souvisí se vším a jednotlivé situace, které zažíváme každý den, na sebe navazují a souvisí spolu. Jednoduše nemůžeme ze svého života něco odstříhnout, protože bychom nedokázali zbytek pochopit a správně uchopit.

Po tomto uvedení do situace, ve kterém jsme i ukázali podstatné souvislosti obou zvěstování, kterými Lukáš zahajuje své evangelium z pohledu Panny Marie, ale i ukazuje na nich rozdílnost ženské a mužské spirituality, což je pro naši víru a pro pochopení náhledu na víru druhých lidí potřebné, jsme se začali věnovat námi vybranou perikopou o navštívení Alžběty, kterou jsme rozšířili o tři předešlé verše ze zvěstování, protože jsme vnímali, že spolu hodně souvisí a že jsou potřebné pro uvedení do textu.

Nejprve jsme analyticky pohlédli pomocí různých exegetických komentářů na podstatu textu. Pak jsme popsali Lukášovo literární umění, jak dokázal jednotlivé situace provázat a vypravěčsky zaujmout své čtenáře. Poznali jsme, jak vypravěčsky svatý Lukáš uchopil obě zvěstování Jana Křtitele a Ježíše a jak dokázal obě ženy těchto zvěstování propojit v setkání. Při tomto setkání díky sdílení se žen o Božích zaslíbeních a díky prorockému vyznání Alžběty uvozuje evangelista Lukáš svého čtenáře do tajemství příběhu, o kterém bude v evangeliu vyprávět.

Lukášovo vyprávění jsme následně se snažili uchopit z pohledu teologického, kde jsme poznali, že Panna Maria misijně pomohla Alžbětě díky předanému Duchu Svatému prorocky vyznat své poznání, poslání i svou víru. Zde nám vystává i největší úkol, který každý křesťan má a může se učit od Panny Marie, která na návštěvu k Alžbětě nesla samotného Krista. Zde nám Panna Maria ukazuje pravý misijní úkol každého křesťana. Tím je přinášet druhým Krista do jejich životů a ukazovat na Něj. Mnoho lidí Krista v životě má, ale buď Ho neznají, nebo Ho nevidí.

Panna Maria nám ukazuje sílu mlčení a sílu víry, která předáním Ducha Svatého Alžbětě, pomohla samotné Alžbětě vyznat podstatu své víry a čtenářům Lukášova evangelia dala nahlédnout na víru v celou Trojici.

Exegetické komentáře nás vedly k hloubce jednotlivých slov, které nás dovedly podívat se na perikopu okem spirituální teologie. Pouze decentně, neboť každý verš nám do našeho duchovního života promlouvá hodně a v každé životní okolnosti jinak, neboť Písmo je velmi živé a koncentrované slovo, které nás dokáže velmi aktuálně proměňovat. Jsme velmi rádi, že Panna Maria nám svou cestou předává hodně poznatků, které můžeme využít v každodenním životě, například, jak odpovědět na Boží povolání a vydat se na cestu.

Po nahlédnutí na perikopu jsme se ji pokusili historicky a reálně zařadit, abychom se ukotvili v určitém prostoru na zemi a nebyli po nalezení smyslu slov evangelisty ve vzduchoprázdnu.

Námi vybrané téma Misijního rozměru cesty nás vedlo k zařazení samostatné kapitoly cesta, neboť u evangelisty Lukáše je cesta velmi stěžejní téma jeho evangelia. Při zpracovávání práce jsme bohužel u biblistů, ani exegetů nenašli mnoho o tomto tématu. Lukáš svým evangeliem uvádí věřícího na cestu víry společně s Ježíšem.

Na této cestě víry máme být v přímém vztahu s Bohem, na což nás evangelista Lukáš upozorňuje Ježíšovým příkladem modlitby. Samotnou Pannu Marii nám představuje jako ženu víry a modlitby. V kapitole 6.3 jsme právě nahlédli na význam modlitby při misii, uvedli jsme i k čemu mohou verše perikopy při rozjímání vést misionáře.

Evangelista Lukáš nám v této perikopě vypráví, jak Panna Maria na počátku svého povolání být matkou Ježíše Krista, Syna Božího, se vydala na misii za svou příbuznou Alžbětou a tím nám dává vzor pro následování a plnění našich misii, které nám Bůh svěřuje.

Po ukázání důležitosti cesty v našem duchovním životě, jsme se pokusili nastínit misijní rozměr perikopy a shrnout, co nám jako misionářům může předat Panna Maria a jak pohlíží na misii církev.

Všichni jsme povoláni na misii svým životem, kterým máme svědčit o Ježíši Kristu a Jeho Otci všem lidem, ve všech situacích a ukazovat na Jeho přítomnost.

Původně jsme chtěli misijní působení křesťanů nahlédnout nejen z pohledu na Pannu Marii a církev jako celek, ale chtěli jsme najít zmínky o misiích u jednotlivých papežů po 2. vatikánském koncilu. Také jsme chtěli více rozepsat působení misionářek v dnešní

době a uchopit ženskou stránku misijního působení v dnešním světě, jak a zda Panna Maria jim pro jejich působení v misiích ukazuje podstatné ctnosti.

Po zpracování exegetické části, jsme usoudili, že navázat na rozbor jednotlivých veršů, které nás vedou k nahlédnutí konkrétních charakteristik misionářky, kapitolou o dnešních misionářských ženských rádech se moc nehodí; zpracování tohoto tématu by spíše odpovídalo práci ze spirituální či pastorální teologie.

Zde se musíme i zmínit, že církev pojednává o misii jako o úkolu učedníků Ježíše Krista, který obdrželi až po Jeho zmrtvýchvstání a tím je to úkol církve jako celku. Na Pannu Marii jako na tu, která svým životem předznamenává působení Ježíše v dějinách spásy se jako na první misionářku, která ukazuje nám jako jednotlivcům a učí nás vnášet a přivádět Krista tam, kam chtěl přijít sám (srov. Lk 9,1), se zapomíná a vytrácí se to ze zbožnosti a úcty, která se Panně Marii vzdává. Každý člověk, který křtem získá misijní poslání, se přece potřebuje od někoho naučit a rozlišit, jak najít své povolání, svou misi darovanou od Boha, jak ji přijmout a jak ji realizovat. Zde někteří namítnou, že máme největší vzor mít v Ježíši Kristu. Ale my slabí lidé potřebujeme mateřskou a starostlivou péči v tak náročných situacích, kterými misie jsou. A sám Ježíš nám svěřil svou matku na kříži (srov. Jan 19,27), aby o nás jako naše matka pečovala.

V této perikopě se můžeme učit a nahlížet, jak obyčejná dívka zvládla svou misii za Alžbětou, kterou šla nejen pozdravit, ale které prokázala i službu a pomoc. Zde je Panna Maria velkým vzorem pro dnešní mladé dívky.

V práci jsou užívané zkratky biblických knih z Jeruzalémské bible, které jsou totožné se zkratkami používanými v liturgických knihách. Pro analýzu textu a samostatnou práci s biblickými citáty jsme používali Český ekumenický překlad Písma svatého. Tam, kde biblický text byl vázán na dokumenty magistéria, které předpokládají specifický překlad daného místa Písma svatého je ponechán překlad uvedený v dotyčném dokumentu.

9. Přílohy

Příloha č.1

Mapa - Cesta Panny Marie za Alžbětou

10. Seznam použitých zkratek

10.1 Zkratky knih Starého zákona

Dt	Deuteronomium
Gn	Geneze
Ex	Exodus
Iz	Izaiáš
Jdt	Judit
Jer	Jeremiáš
Job	Job
Joz	Kniha Jozue
Kaz	Kazatel
1 Král	První kniha Královská
2 Král	Druhá kniha Královská
Lv	Levitikus
Mdr	Kniha Moudrosti
Neh	Nehemiáš
Rt	Kniha Rut
1 Sam	První kniha Samuelova
2 Sam	Druhá kniha Samuelova
Sd	Kniha Soudců
Zach	Zachariáš
Žl	Žalmy

10.2 Zkratky knih Nového zákona

Flm	List Filomenovi
Jan	Evangelium podle Jana
Lk	Evangelium podle Lukáše
Mk	Evangelium podle Marka
Mt	Evangelium podle Matouše
1 Petr	První list sv. Petra
Řím	List Římanům
Sk	Skutky apoštolů
1 Tim	První list Timoteovi

2 Tim	Druhý list Timotejovi
Zj	Zjevení

10.3 Ostatní zkratky

AG	Ad gentes, dekret o misijní činnosti církve
JkEv	Jakubovo protoevangelium
KKC	Katechismus katolické církve
LXX	Septuaginta
nn	následující
s.	strana
srov.	srovnej
ed.	editor

11. Seznam literatury

11.1 Bible, její části a její překlady

Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona (včetně deuterokanonických knih). Praha: Česká biblická společnost, 2008.

Evangelium podle sepsání svatého Lukáše. Praha: Biblická společnost československá, 1951.

Evangelium Lukáše: Život Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista. Praha: Biblická společnost, 1946.

Jeruzalémská Bible: Písmo svaté vydané Jeruzalémskou biblickou školou. Praha: Krystal OP, 2009.

Lukášovo evangelium. Praha: Luxpress, 1998.

Řecko – český Nový zákon. Praha: Česká biblická společnost, 2011.

11.2 Komentáře

FAUSTI, Silvano. *Nad evangeliem podle Lukáše: porozumět Božímu slovu*. Praha: Paulínky, 2011.

GOODING, David. *Lukášovo evangelium*. Praha: Návrat domů, 1994.

JOHNSON, Luke Timothy – HARRINGTON, Daniel, J., L. *Evangelium podle Lukáše*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005.

MAREČEK, Petr. *Evangelium podle Lukáše*. V Praze: Centrum biblických studií, 2018.

MERELL, Jan. *Historia infantiae: exegetické poznámky k 1. a 2. kapitole evangelia sv. Matouše a Lukáše*. Praha: Nakladatelství České katolické Charity, 1951.

MÜLLER, Paul-Gerhard. *Evangelium sv. Lukáše*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998.

Nový zákon s výkladovými poznámkami: český ekumenický překlad. Praha: Česká biblická společnost, 1991.

ŠVÉDA, Zdeněk. *Kleiner Kommentar: das Evangelium nach Lukas (1-9)*. [Stuttgart: Katholischen Bibelwerks, 1964]. Kleiner Kommentar - Neues Testament.

11.3 Papežské dokumenty

BENEDIKT XVI. *Encyklika Deus Caritas est*. Praha: Paulinky, 2006.

FRANTIŠEK. *Evangelii gaudium. Radost evangelia*. Apoštolská exhortace o hlásání evangelia v současném světě. Praha: Paulinky, 2014.

FRANTIŠEK. *Gaudete et exultate. Radujte se a jásejte.* Apoštolská exhortace o povolání ke svatosti v současném světě. Praha: Paulinky, 2018.

FRANTIŠEK. *Lumen fidei. Encyklika Světlo víry.* Praha: Karmelitánské nakladatelství v Kostelním Vydří, 2013.

FRANTIŠEK. *Amoris Laetitia. Radost z lásky.* Praha: Paulinky, 2016.

FRANTIŠEK. *Laudato si'. Encyklika o péči o společný domov.* Praha: Paulinky, 2015.

11.4 Ostatní literatura

BAAR, Jindřich Šimon. Maria. *Kniha mariánských chval.* Praha: Boh, 1947.

BALTHASAR, Hans Urs von. *Trojitý věnec.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995.

CANTALAMESSA, Raniero – BRICHTOVÁ, Terezie. *Maria, zrcadlo církve.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995.

Dokumenty II. Vatikánského koncilu. Praha: Zvon, 1995.

ĎURICA, J. *Mária – Hviezda novej evanjelizácie. Z vybraných apoštolských listov a homilií Jána Pavla II.* Bratislava: Dobrá kniha, 2009.

FIALKA, A. – LACIKA, I. *Putovanie za Máriou.* Bratislava: Vydavateľstvo Q, 1991.

FRICKÁ–VAVROVÁ, Eva. *Mária.* Bratislava: PRÁCA, 1992.

GIBELLINI, Rosino. *Teologické smery 20. storočia.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2011.

GRAEF, Hilda. *Maria: eine Geschichte der Lehre und Verehrung.* [1. Aufl.]. Freiburg: Herder, 1964.

GRIGNION, L. M. *O pravej úcte k Panně Marii.* Košice: Vydavateľstvo Michala Vaška, 1993.

GUTZWILLER, Richard. *Meditationen über Lukas. 2.* Einsiedeln: Benziger, 1957.

HAHN, Scott. *Kto si, Mária? Božia Matka v Božom slove.* Bratislava: LÚČ, 2006.

HENRI, J. *Stretnutie s Máriou.* Bratislava: Serafín, 1999.

HNILICA, Pavol M. *Milost'ou Božou zdobená.* Bratislava: Magnificat Slovakia, 2006.

CHOVANEC, Marián. *Mariológia.* Nitra: Kňazský seminár sv. Gorazda, 2005.

Kancionál: spoločný zpěvník českých a moravských diecézí: vydání pro olomouckou arcidiecézi. Praha: Katolický týdeník, 2004.

Katechismus katolické církve. 2., dopln. a uprav. vyd., 1. v Karmelitánském nakl. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002.

- KOHUT, Vojtěch. *Moudrost mystiků s Vojtěchem Kohutem: živá zkušenost s Bohem v novověké mystice*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008.
- KOHUT, Pavel, Vojtěch. *Čítanka vnitřní modlitby*. Praha: Portál, 2017.
- KOHUT, Pavel, Vojtěch. *Co je spirituální teologie?* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007.
- KOREC, Ján Chryzostom. *Nad Lukášovým evanjeliom*. Kanada: Dobrá kniha, 1989.
- KOVÁŘ, František. *Počátek Evangelia Lukášova: výklad prvních dvou kapitol*. Praha: Blahoslav, 1945.
- KROLL, Gerhard. *Po stopách Ježíšových*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2012.
- LARRANAGA, Ignacio. *Život podľa Márie*. Bratislava: LÚČ, 2000.
- LENCZ, L. *Cesta s Máriou k duchovnej zralosti*. Bratislava: LÚČ, 2000.
- LIPTOVSKÁ, Miriam. *Krátke úvahy o loretánskych litániách*. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 1994.
- MEISNER, Joachim. *Být takovým, jak Bůh mne chtěl mít: Úvahy o Panně Marii*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1994.
- MIKLUŠČÁK, Pavel. *Mariológia*. Spišské Podhradí: Teologický inštitút, 1995.
- Neznámá evangelia. Novozákonní apokryfy I*. Praha Vyšehrad, 2001.
- POKORNÝ, Petr. *Úvod do Nového zákona*. Praha: Vyšehrad, 1993.
- POKORNÝ, Petr – HECKEL, Ulrich. *Úvod do Nového zákona*. Praha: Vyšehrad, 2007.
- POKORNÝ, Petr. *Vznešený Teofil: (teologie Lukášova evangelia a Skutků apoštolských)*. Třebenice: Mlýn, 1998.
- POSPÍŠIL, Ctirad, Václav. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*. Kostelní Vydří: Krystal OP, 2010.
- POSPÍŠIL, Ctirad, Václav. *Maria – mateřská tvář Nejvyššího*. Praha: Karmelitánské nakladatelství, 2018.
- PRACH, Václav. *Řecko–český slovník*. Praha: Scriptum, 1993.
- Příběhy apoštolů, Novozákonní apokryfy II*. Praha: Vyšehrad, 2003.
- RAVIK Slavomír. *Velká kniha světců*. Praha: Regia, 2002.
- RYŠKOVÁ, Mireia. *Doba Ježíše Nazaretského*. Praha: Karolinum, 2008.
- SÁZAVA, Zdeněk. *Je schůdná cesta k originálu? úvaha nad Luk. 2, 41-51a*. Náboženská revue. 1966, 37(5), 147-149. Dostupné také z: <<http://alephuk.cuni.cz/CKIS-28.html>>.

- SEGALLA, Giuseppe. *Historické panoráma Nového zákona*. Řím: Křesťanská akademie, 1998.
- TICHÝ, Ladislav. *Úvod do Nového zákona*. Svitavy: Trinitas, 2003.
- VRABLEC, J. *Nemusím sa ja báť. Rozjímánia k duchovnej obnove*. Řím: Slovenský ústav svätého Cyrila a Metoda, 1996.
- WALKER, Peter. *Po stopách Ježiše*. Praha: Knižní klub, 2008.
- VAN DEN BORN, Adrianus. Gruf. In HAAG, Herbert (ed.). *Bibel-Lexikon*. Leipzig: St. Benno Verlag, 1969.

11.5 Internetové odkazy

- Maria jako matka*. [2018-07-01]. <<http://www.maria.cz/Maria-a-teologie/Maria-jako-matka/>>.
- KODET, Vojtěch. *Matka Boží Církve*. [2018-07-01]. <<http://www.vojtechkodet.cz/uvadeni-do-nedele/matka-bozi-a-matka-cirkve-slavnost-matky-bozi-panny-marie-c.htm>>.
- JAN PAVEL II. *Encyklika Redemptoris mater*. „O blahoslavené Panně Marii v životě putující Církve.“ z 25. března 1987. [2018-06-01]. <<http://web.katolik.cz/feeling/library/Redemptoris%20Mater.pdf>>.
- CHLUMSKÝ, Jan. *Světcí k nám hovoří podle Martyrologium, sv. Filip Neri*. Romanum 2001. [2018-08-28]. <<http://catholica.cz/?id=2269>>.

11.6 Diplomové práce

- ČERNÁ, Zuzana. *Modlitba v podobenstvích v Lukášově evangeliu* [online]. 2017. [2018-10-07]. <<https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/164280>>. Vedoucí práce Jaroslav Brož.